

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ОБ’ЄДНАННЯ
“АГЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ”**

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

СТВОРЕННЯ КАТАЛОГУ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ

Автори: Іванюк І.В., Овчарук О.В.,

Дослідження здійснено за фінансової підтримки Міжнародного фонду “Відродження” в рамках проекту “Створення каталогу освітніх інновацій та інноваційних освітніх проєктів (загальна середня освіта)”

Результати дослідження було обговорено під час науково-практичних семінарів в Полтавському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені М.В.Остроградського та київській спеціалізованій школі №181 ім. Івана Кудрі за участі представників наукової, науково-педагогічної громадськості.

© ГО “Об’єднання “Агенція розвитку освітньої політики”

Київ - 2013

ЗМІСТ

Подяка
Умовні скорочення
Вступ

Розділ I. Міжнародні та вітчизняні підходи до визначення поняття “освітні інновації”

Розділ II. Критерії оцінювання освітніх інновацій

Розділ III. Проблеми та перешкоди впровадження освітніх інновацій в навчально-виховний процес загальноосвітнього навчального закладу в Україні

Розділ IV. Огляд українського та зарубіжного досвіду з питань збору та систематизації інформації щодо освітніх інновацій

Розділ V. Процес створення відкритого Каталогу освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій у сфері загальної середньої освіти України

5.1 Паспорт інновації

5.2 Джерела збору інформаційних даних

5.3 Рубрики каталогу

5.4 Зовнішня оцінка каталогу

VI. Висновки та рекомендації

VII. Список використаних джерел

VIII. Додатки

8.1 Паспорт інновації

8.2 Експертний висновок на Каталог освітніх інновацій та інноваційних проектів в Україні І.В. Пліш, директора спеціалізованої школи-дитсадку “Лісова казка” м. Києва, кандидата педагогічних наук

8.3 Експертний висновок на Каталог освітніх інновацій та інноваційних проектів в Україні Л.М. Ващенко, директора Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти Університету менеджменту освіти НАПН України, доктора педагогічних наук, професора

8.4 Анкета учасника семінару з оцінки Каталогу

8.5 Діаграми з результатами зовнішньої оцінки Каталогу учасниками двох науково-практичних семінарів

8.6 Програма науково-практичного семінару “Освітні інновації в умовах розвитку інформаційного суспільства”, 9 жовтня 2013р., м. Полтава

8.7 Програма науково-практичного семінару “Інновації в системі загальної середньої освіти: досвід та перспективи”, 19 листопада 2013р., м. Київ

8.8 Каталог інноваційних проектів та інновацій у сфері дошкільної та загальної середньої освіти України

ПОДЯКА

Громадська організація “Об’єднання “Агенція розвитку освітньої політики” висловлює щирю вдячність за допомогу під час проведення дослідження таким особам:

- **Аксьонова Олена Петрівна**, доцент кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук;
- **Ананьєва Надія Василівна**, заступник директора з навчально-виховної роботи Першої міської гімназії м. Черкаси;
- **Андрощук Олександр**, менеджер освітніх програм Міжнародного фонду “Відродження”;
- **Биков Валерій Юхимович**, директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, доктор технічних наук, дійсний член НАПН України;
- **Бурау Ольга Федорівна**, заступник керівника з виховної роботи спеціалізованої школи №181 ім. Івана Кудрі;
- **Вашенко Людмила Миколаївна**, директор Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти, доктор педагогічних наук, професор;
- **Вітюк Валентина Василівна**, проректор з наукової роботи Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти, доцент, кандидат педагогічних наук;
- **Волкова Тетяна Павлівна**, директор Сумської загальноосвітньої школи №4, м. Суми;
- **Довбищенко Володимир Ігоревич**, науковий співробітник Президії НАПН України;
- **Довгопол Іван Іванович**, виконуючий обов’язки ректора Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти;
- **Зелюк Віталій Володимирович**, ректор Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, завідувач кафедри педагогічної майстерності, кандидат педагогічних наук;
- **Зуб’як Роман Миколайович**, ректор Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук;
- **Івашенко Тетяна Миколаївна**, директор Цюрупинської спеціалізованої школи №4 з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного напрямку;
- **Клепко Сергій Федорович**, проректор з наукової роботи і завідувач кафедри філософії та економіки освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, доктор філософських наук, доцент;
- **Кокарев Дмитрій Віталійович**, віце-президент громадської організації “Клуб корінних киян “Вічність”;
- **Кривоногова Ганна Георгіївна**, директор загальноосвітньої школи №1 Новотроїцької районної ради Херсонської області;
- **Леонова Людмила Миколаївна**, директор загальноосвітньої школи №7 м. Ясинувате;
- **Медведєв Ігор Анатолійович**, виконуючий обов’язки ректора Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
- **Нідзельська Валентина Миколаївна**, заступник директора Київського ліцею бізнесу з навчально-виховної роботи;
- **Остапчук Олександр Миколайович**, керівник Тернопільського навчально-виховного комплексу “Школа-ліцей №6 ім. Н. Яремчука”;
- **Паращенко Людмила Іванівна**, доцент кафедри управління освітою Національної академії державного управління при Президентові України, керівник загальноосвітнього навчального закладу “Київський ліцей бізнесу”, доктор наук з державного управління, кандидат педагогічних наук;
- **Півень Галина Григорівна**, заступник директора Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
- **Пліш Ірина Валеріївна**, директор спеціалізованої школи-дитсадку з поглибленим вивченням іноземних мов “Лісова казка”, кандидат педагогічних наук;
- **Смирнова Марія Олександрівна**, керівник спеціалізованої школи №181 ім. Івана Кудрі;
- **Сороко Наталія Володимирівна**, старший науковий співробітник Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, кандидат педагогічних наук;
- **Софій Наталія Зиновіївна**, голова Всеукраїнського фонду “Крок за кроком”;
- **Трухіна Людмила Євгенівна**, директор Брилівської загальноосвітньої школи Цюрупинської районної ради Херсонської області;
- **Штукарін Сергій Ігоревич**, виконавчий директор Донецької обласної громадської організації “Центр політичних досліджень”.

Умовні скорочення

БО – благодійна організація

ВНЗ – вищі навчальні заклади

ГО – громадська організація

ЗМІ – засоби масової інформації

ЗНЗ – загальноосвітні навчальні заклади

ІТЗН – Інститут інформаційних технологій і засобів навчання

ІТЗО - Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

ІШПО – Інститут післядипломної педагогічної освіти

КОШПО - Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського

МОН – Міністерство освіти і науки України

НАПНУ – Національна академія педагогічних наук України

ОШПО – обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

РОШПО - Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

РУО – районне управління освіти

ЦШПО – Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти

Вступ

Численні реформи в освіті тісно пов'язані з суспільними запитами, зі швидким розвитком технологій, розвитком самої системи освіти. Все це викликає потребу швидкого реагування освітніх інституцій на зміни. Значну роль в освітніх перетвореннях відіграють інноваційні процеси в освіті. Оперативного оновлення постійно вимагають такі галузі освіти, як організаційна структура закладу та управління, зміст, форми і методи навчання та виховання.

Інновації у згаданих сферах відбуваються в Україні постійно за ініціативи перш за все вчителів та управлінців-практиків і підтримки організацій громадянського суспільства та меншою мірою державних інституцій.

Проблемою залишається не тільки реагування держави на освітні інновації, а й узагальнення позитивного досвіду та напрацювань інноваційних освітніх проектів, їх аналіз і відтворення в проблемних сферах.

Розв'язання зазначеної проблеми неможливе без забезпечення вільного досвіду освітян до систематизованої і повної інформації про інновації у системі освіти, успішний досвід їх упровадження.

Натомість упродовж останніх років було закрито частину підрозділів у дослідних інститутах та навчальних закладах, що збирали й систематизували інформацію про освітні інновації та займалися їх поширенням, зменшилось число відповідних досліджень. Висвітлення результатів упровадження освітніх інновацій у педагогічній пресі та ЗМІ значно поменшало.

Освітня галузь опікується переважно тиражуванням застарілих посібників для шкіл, що не вміщують нових, цікавих форм роботи з учнями, не надають вчителям інформації про ті джерела, де вони б могли поповнювати свої знання про освітні інноваційні проекти та брати в них участь. Система підвищення кваліфікації, яка покликана бути на вістрі інноваційних зрушень в освіті, недостатньо реагує на появу нових, інноваційних напрямів в освіті і недостатньо поширює їх серед освітян, зокрема серед широкого загалу вчителів-практиків.

Способи узагальнення й поширення інформації про інноваційні практики в освіті, що існують сьогодні, є здебільшого недостатньо повними та несистематичними й переважно залежать від корпоративних інтересів окремих закладів та громадських організацій.

Також необхідно пам'ятати про перешкоди, що впливають на поширення та впровадження освітніх інновацій у навчальних закладах, серед яких такі:

- відсутність чіткого бачення вирішення проблем в освіті засобами впровадження

інновацій;

- відсутність чітких метричних даних щодо інноваційних проєктів;
- державні програми та освітня політика здебільшого ігнорує інновації;
- неможливість вчителів-практиків вплинути на процеси в освіті;
- місцеві органи управління освітою не підтримують інновації та ін.

Намагання вирішити питання збору даних щодо освітніх інновацій мали місце наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр. Цим займались відповідні відділи інновацій Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Київ) та обласних інститутів післядипломної освіти педагогічних кадрів. Зокрема, у 2004 р. банк інновацій було створено Центром педагогічних інновацій та інформації Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України. Банк містив відомості про більше ніж 500 інновацій у всіх ланках системі освіти України. Банк було розміщено в мережі Інтернет на сайті ЦПППО (www.cippe.edu-ua.ntt/db/index.php), який наразі недоступний.

Окремі ініціативи в освіті здійснювались завдяки діяльності освітніх інноваційних центрів в системі АПН України, зокрема Українського інноваційного центру гуманітарної освіти, створеного за фінансової підтримки Міжнародного фонду “Відродження”. Наприкінці 1990-х рр. ця та інші інституції були скорочені.

У 2004 р. Науково-методичним центром середньої освіти МОН України розпочато створення всеукраїнського каталогу педагогічного досвіду й інновацій. Каталог надруковано у 2007 р. як інформаційно-аналітичний довідник “Інноваційні педагогічні технології в практиці роботи загальноосвітніх навчальних закладів України” (включені лише відомості про результати експериментальної роботи в системі середньої освіти, в мережі Інтернет не розміщувався). Після кількарічної перерви в актуалізації даних цього каталогу у 2010 р. Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти було підготовлено інформаційно-аналітичний довідник “Дослідно-експериментальна робота з оновлення змісту освіти та підвищення її якості на базі навчальних закладів”, що також містив дані щодо експериментальної роботи у закладах середньої освіти (у мережі Інтернет не розміщувався). У 2011 р. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України створив інформаційно-аналітичний банк паспортизації експериментальних навчальних закладів всеукраїнського рівня, що охоплює інформацію про експериментальну роботу всеукраїнського рівня в системі середньої освіти [2].

Як свідчить вищезазначений досвід, брак інформації про освітні інновації та інноваційні освітні проєкти, їх недостатнє поширення серед педагогічної громадськості і, внаслідок, недостатнє представлення у роботі шкіл, педагогічних ВНЗ, освітніх дослідних установ та системи підвищення кваліфікації, дозволяє виокремити важливість створення

відкритого загальнонаціонального каталогу освітніх інновацій та інноваційних освітніх проектів у шкільній освіті України, забезпечення вільного досвіду до нього освітян-практиків, управлінців, викладачів і студентів педагогічних ВНЗ, дослідників, батьків, зацікавленої громадськості.

Дане дослідження спрямоване на збір, аналіз та узагальнення досвіду впровадження освітніх інновацій та інноваційних проектів у системі загальної середньої освіти.

Автори дослідження сподіваються, що його висновки та результати сприятимуть виокремленню здобутків у даній сфері та окреслять спектр проблем, що залишаються досі невирішеними та потребують відповідних кроків з боку освітніх кіл.

Перш за все, створений під час проведення даного дослідження Каталог надасть змогу вчителям-практикам використати досвід упровадження освітніх інновацій та навчально-методичних матеріалів з освітніх інновацій для роботи з учнями там, де вони цього потребують. Для цього освітянам було надано систематизовану інформацію про інноваційні освітні ідеї та досвід їх запровадження. Створено відкритий ресурс їх постійного поширення та оновлення на сайті Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України [3].

Обізнаність широкої педагогічної громадськості, вчителів, батьків із інноваційними закладами та їх успішними практиками сприятиме переосмисленню перспектив діяльності та ролі школи в житті учнів, самих вчителів і суспільства. Постійне оновлення бази даних слугуватиме стимулом для інноваційних освітян, вчителів для розроблення та впровадження інновацій в освіті.

Список використаних джерел:

1. Завалевський Ю.І. Дослідно-експериментальна робота з оновлення змісту освіти та підвищення її якості на базі навчальних закладів: інформаційно-аналітичний довідник/ Юрій Іванович Завалевський. – К.: Мандрівець, 2011. - 384 с.
2. Дані про проведення дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня на базі загальноосвітніх навчальних закладів. Сайт Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://iitzo.gov.ua/diyalnist/innovatsijna-ta-doslidno-eksperymentalna/> - Назва з екрану.
3. Каталог освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій - 2013. Сайт Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ime.edu-ua.net/osv_pr.html - Назва з екрану.

Розділ I. Міжнародні та вітчизняні підходи до визначення поняття “освітні інновації”

Динамічні процеси в культурному й економічному житті суспільства вимагають постійного й оперативного оновлення в освіті: 1) у змісті навчання й виховання учнів; 2) у формах, методах і технологіях навчання та виховання учнів; 3) у змісті, структурі, формах і методах управління загальноосвітніми навчальними закладами; 4) в організаційній структурі закладів освіти. Це оновлення відбувається через упровадження інновацій в систему освіти. Українські освітяни здатні продукувати й запроваджувати інноваційні освітні ідеї, однак відчутним є брак знання про інновації, про успішний досвід їх запровадження. Важливою є систематизація, узагальнення та поширення інформації про інноваційні освітні проекти, розроблені в ході їх реалізації освітні інновації. Обізнаність суспільства про інноваційні інституції та практики, про успішні інноваційні проекти сприяє перетворенню їх на потужний механізм, що дозволяє освітній системі бути здатній до постійного інноваційного оновлення.

Слід зазначити, що наявні форми та способи узагальнення й поширення інформації про інноваційні практики здебільшого є неповними та несистематичними через низку різноманітних причин. Адже освітня інновація може набути значення педагогічної, якщо нові ідеї та досвід освітнього суб'єкта стають доступними іншим, що, передбачає її аналіз та усвідомлення, узагальнення її результатів, а результати – поширення у педагогічні практики.

Міжнародна педагогічна спільнота та українські освітні кола дискутують з питань визначення сучасного усвідомлення поняття “інновації” в освіті.

У сучасній педагогіці терміни “інновація”, “інноваційний” означають певне нововведення, що стосується того чи того аспекту освітньо-виховного процесу. Кінцевим результатом та продуктом творчого пошуку можуть бути нові технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи виховання, нестандартні підходи в управлінні. При цьому нове у педагогіці, це не лише авторські ідеї, підходи, технологічні методи, які досі не використовувались, а й комплекс елементів або окремі елементи педагогічного процесу з прогресивними засадами, що дають змогу ефективно забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості.

Основу інноваційних процесів в освіті складають дві важливі проблеми педагогіки - проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику. Результатом інноваційних процесів слугує використання теоретичних і практичних нововведень, а також таких, що утворюються на межі теорії і практики. Вчитель може виступати автором,

дослідником, користувачем і пропагандистом нових педагогічних технологій, теорій, концепцій.

Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють соціально-економічні перетворення, які вимагають відповідного оновлення освітньої політики, прагнення вчителів до освоєння та застосування педагогічних новинок, конкуренція загальноосвітніх закладів, яка стимулює пошук нових форм, методів організації навчально-виховного процесу, диктує відповідні критерії щодо добору вчителів.

Головною рушійною силою інноваційної діяльності є вчитель, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним під час впровадження та поширення нововведень. Педагог-новатор є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором. Вчитель має на практиці переконується в ефективності новітніх методик навчання й мати коригувати їх, проводити докладну структурування досліджень навчально-виховного процесу, створювати нові методики. Основна умова такої діяльності - інноваційний потенціал педагога.

Питання інновацій в освіті досліджуються та розробляються українськими педагогами та дослідниками, серед яких Л.Ващенко, Л.Даниленко, О.Козлова, В.Луначек, О.Остапчук, О.Пометун, Л.Буркова, Н.Киворучко, К.Кривоучко та ін. [5, 6, 8,10, 3].

Сьогодні існує багато визначень поняття “освітні інновації”. Зокрема, освітніми інноваціями є вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності (Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, 2001). Освітня інновація – це новизна, що істотно змінює результати освітньої діяльності, створюючи при цьому удосконалені чи нові освітні, дидактичні, виховні системи; освітні, педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання та виховання; технології управління навчальним закладом, системою освіти (Л.І. Даниленко, “Науково-організаційні основи експертизи інноваційної освітньої діяльності в регіоні”).

Виходячи з думки зарубіжних експертів, освітні інновації слід розуміти як “нові підходи в освіті, що приносять покращені результати” (К. Сміт, “Innovation in public education: problems and opportunities”).

У вітчизняній і зарубіжній науці поряд с терміном “інновації” в освіті розглядається також поняття “проект”, “освітній проект”. Сьогодні існують такі визначення понять “проект”, “інноваційний проект”: цілеспрямоване, задалегідь розроблене та заплановане створення або модернізація фізичних об'єктів, технологічних процесів, технічної та організаційної документації для них, матеріальних, фінансових,

трудова та інших ресурсів, а також управлінських рішень і заходів із їх виконання (І.І. Мазур, В.Д. Шапіро, Н.Г. Ольдерогге, “Управление проектами: Учебное пособие”).

Проект – це особлива форма здійснення цілеспрямованих змін, яка передбачає, що ці зміни повинні бути реалізовані в рамках певних обмежень за строками, вартістю та характеристиками очікуваних результатів (А.С. Товб, Г.Л. Цинес, “Управление проектами: стандарты, методы, опыт”).

Проект – це унікальна сукупність скоординованих дій (робіт) із певними початком та закінченням, що здійснюється певною особою або організацією для досягнення певної мети із заздалегідь визначеними термінами, витратами та параметрами виконання (British Standard BS 6079-1:2000. Project management – Part 1: Guide to Project management).

Інноваційним визнається проект, яким передбачаються розробка, виробництво і реалізація інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції (Закон України “Про інноваційну діяльність”). Інноваційний проект визнається різновидом інвестиційного.

Ми вважаємо інноваційним освітнім проект, яким передбачаються розроблення та/або впровадження в практику освітньої інновації/інновацій.

Однак важливим залишаються характеристики освітніх інновацій, що увійшли до каталогу інновацій та інноваційних освітніх проектів у 2013 р. визначення критеріїв їх відбору та узагальнення та також визначити роль освітніх інновацій та інноваційних освітніх проектів у процесі модернізації освіти в Україні, виявити проблеми їх поширення у вітчизняній практиці.

З педагогічної точки зору поняття “інновація”, “інноваційний” означають нововведення, що стосуються різних аспектів навчально-виховного процесу [4]. Результатом і продуктом творчого пошуку педагогів можуть бути нові технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи навчання та виховання, нові підходи в управлінні освітою, освітній політиці. Важливими при цьому є авторські ідеї, що не використовувались раніше, і які забезпечують ефективний та результативний поступ у педагогічних технологіях та розвитку системи освіти.

Дослідник Л.Даниленко визначає освітню інновацію, як новизну, що істотно змінює результати освітньої діяльності, створюючи при цьому удосконалені чи нові освітні, дидактичні, виховні системи; освітні, педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання та виховання; технології управління навчальним закладом, системою освіти [5]. Автор виділяє освітні інновації у навчанні, вихованні та управлінні і зазначає, що до освітніх інновацій у:

– *навчанні* належать ті, які якісно покращують мотивацію учасників навчального процесу і вносять зміни у взаємини між учнем і вчителем, перетворюючи їх

на партнерські;

- *вихованні* – ті, що формують в учнів особистісні цінності у контексті із загальнолюдськими;

- *управлінні* – ті, що створюють умови для прийняття керівником самостійного оперативного й ефективного управлінського рішення [6].

Автори Н. Криворучко, К. Криворучко виділяють поняття інноваційних педагогічних технологій, що тісно пов'язані з вищезгаданими поняттями. Дослідниці зазначають, що сучасні інноваційні педагогічні технології характеризуються тим, що:

- збагачують навчальний процес за рахунок впровадження активних, аналітичних і комунікативних способів навчання;

- забезпечують високий рівень навчально-виховного процесу;

- формують та розвивають компетентність фахівців;

- забезпечують становлення та розвиток аналітичних, організаційних, проектних, комунікативних навичок;

- розвивають здібності до прийняття вірних рішень у нестандартних ситуаціях;

- формують вміння будувати власні освітні програми;

- є ресурсом для зміни змісту освіти і структури начального процесу відповідно до міжнародних вимог;

- підвищують показники досягнень структурних компонентів процесу технологізації навчання;

- орієнтовані на стимулювання творчого потенціалу[8].

Розділяючи думки авторів, важливим є зупинитись на поширенні відомостей щодо інновацій в освіті. Адже на сьогодні існує проблема відсутності єдиного джерела отримання інформації щодо інновацій в освіті, їх належної експертизи. Останні роки відзначається певне відсторонення органів управління освітою від поширення інноваційних практик, відчувається брак мотивації педагогів до інноваційної діяльності. Немає єдиної мережі поширення інновацій та інноваційних педагогічних практик, практично відсутнє забезпечення впровадження результатів інноваційної освітньої діяльності внаслідок реалізації інноваційних освітніх проектів міжнародного рівня.

Намагання вирішити питання пошуку, збору, аналізу та надання даних щодо освітніх інновацій мали місце наприкінці 90-х – на початку 2000-х рр. Цим займались наукові та методичні відділи інновацій центрального та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, окремі підрозділи у регіональних методичних центрах. Зокрема, у 2004 р. банк інновацій було створено Центром педагогічних інновацій та інформації Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти НАПН України.

Банк містив дані про більш ніж 500 інновацій у всіх ланках системі освіти України. Банк було розміщено в мережі Інтернет (www.cippe.edu.ua.ntt/db/index.php), наразі він недоступний. Натомість упродовж останніх років було закрито частину підрозділів у дослідних інститутах та навчальних закладах, що збирали й систематизували інформацію про освітні інновації та займалися їх поширенням, зменшилось число відповідних досліджень, дисертаційних та магістерських робіт у сфері педагогіки. Висвітлення результатів упровадження освітніх інновацій у педагогічній пресі та засобах масової інформації значно поменшало. Внаслідок цього педагогічна громадськість дізнається про розробку та впровадження інновацій в освіті досить несистематично, не існує спеціальних центрів підтримки інноваційної освітньої діяльності на місцевому рівні.

Список використаних джерел:

1. Абасов З.А. Понятійно-терминологический аппарат инновационной педагогической деятельности// *Философия образования.*– 2006. - №1(15). – С.56-62.
2. Алфімов Д.В. Інноваційна освітня система: шляхи відродження// *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць /* Ред. кол. Л. І. Даниленко та ін. – К.: Логос, 2000. – С. 158-160.
3. Буркова Л.В. Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму управління інноваційним процесом в освіті // *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць /* Ред. кол. Л. І. Даниленко та ін. – К.: Логос, 2000. – С. 231-238.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К., Ірпінь: Перун, 2001. – 1440 с.
5. Даниленко Л.І. Управління процесом здійснення інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти // *Післядипломна освіта в Україні.*– 2003. - №3. – С.70-74.
6. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах: Монографія. – К.: Міленіум, 2004. – 358 с.
7. Закон України "Про інноваційну діяльність". – 4 липня 2002 р. – www.gdo.kiev.
8. Каталог освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій - 2013. Сайт Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ime.edu.ua.net/osv_pr.html - Назва з екрану.
9. Криворучко Н.І., Криворучко К.І. Інноваційні педагогічні технології під час професійної підготовки майбутніх фахівців.- Тези Дев'ятої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інновації та традиції в сучасній науковій думці».

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/krivoruchko-ni-krivoruchko-ki-innovatsiyi-pedagogichni-tehnologiyi-pid-chas-profesiynoyi-pidgotovki-maybutnih-fahivtsiv/>

10. Освітній менеджмент: Навч. посібник /За ред. Л.Даниленко, Л.Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.

11. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. – К.: АСК, 2004. – 192 с.

Розділ II. Критерії оцінювання освітніх інновацій

У вітчизняній науці можна виокремити такі підходи до оцінювання інновацій в освіті:

- гуманітарний (інновація розглядається з позицій потреб, ставлень людини, її цінностей, з точки зору взаємодії суб'єктів інноваційного процесу);
- проектний (інновація розглядається як продукт реалізації інноваційного освітнього проекту);
- середовищний (інновація розглядається як результат впливу системи факторів освітнього й ширше соціального середовища).

Інноваційна спрямованість роботи вчителів визначається критеріями педагогічних інновацій, до яких належать:

- а) новизна, що дає змогу визначити рівень новизни досвіду. Розрізняють абсолютний, локально-абсолютний, умовний, суб'єктивний рівні новизни;
- б) оптимальність, який сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних, розумових сил;
- в) результативність та ефективність, що означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності вчителя;
- г) можливість творчого застосування в масовому досвіді, що передбачає придатність апробованого досвіду для масового впровадження в загальноосвітніх закладах.

Маючи чітке уявлення про зміст та критерії педагогічних інновацій, володіючи методикою їх застосування, вчителі, керівники навчальних закладів послідовно впроваджують їх у свою практику. Але часто буває, що педагогічні інновації, у зв'язку з відсутністю належної педагогічної експертизи та апробації, недостатньою організаційною, технічною, психологічною підготовленістю педагогічних кадрів, не знаходять подальшої реалізації. Часто поспішне впровадження нововведень призводить згодом до відмови від них. Увесь цей комплекс причин свідчить про несформованість у школах потрібної морально-психологічної ділової атмосфери, іншими словами— інноваційного середовища.

Відсутність такого середовища спричиняє методичну невідповідність учителів, недостатню їх поінформованість щодо педагогічних нововведень. Натомість сприятливе інноваційне середовище дає змогу долати опір консервативно налаштованих учителів щодо нововведень, допомагає подоланню стереотипів професійної діяльності. Воно притаманне інноваційним закладам освіти.

Важливим для впровадження та поширення інновації визначити готовність закладів та вчителів, їх вмотивованість та інтерес до професійної діяльності, важливість запровадження змін у системі освіти.

Виділяють критерії готовності до інноваційної діяльності: усвідомлення необхідності інноваційної діяльності; готовність до творчої діяльності щодо нововведень у школі; впевненість у тому, що зусилля, спрямовані на нововведення в школі, принесуть результат; узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю; готовність до подолання творчих невдач; органічність інноваційної діяльності, фахової та особистісної культури; рівень технологічної готовності до інноваційної діяльності; позитивне сприйняття свого минулого досвіду і вплив інноваційної діяльності на фахову самостійність; здатність до фахової рефлексії. Суттєво впливає на цей процес впровадження педагогічного досвіду, творчий пошук, морально-психологічний клімат, матеріально-технічні, санітарно-гігієнічні та естетичні умови праці. В організації творчої діяльності важливим є вибір актуальної та посильної для педагогічного колективу теми, чітке формулювання мети і завдань творчого пошуку як усього колективу, так і кожного педагога зокрема, оптимальний розподіл і кооперація праці.

На основі аналізу вітчизняних та зарубіжних педагогічних джерел, можна виокремити:

- соціальні інновації, за яких змінюється система освіти (наприклад, створення нових типів навчальних закладів, запровадження 12-річної школи та повернення до 11-річної). Узагальненим *критерієм* оцінювання таких інновацій може бути відповідність системи освіти, її інституцій потребам суспільства;
- соціально-педагогічні інновації, що передбачають зміну внутрішніх умов організації навчання та виховання (наприклад, запровадження нового штатного розпису загальноосвітньої школи, профільної старшої школи). Узагальненим *критерієм* оцінювання таких інновацій може бути відповідність форм організації освіти умовам повноцінного розвитку й самореалізації суб'єктів освітнього процесу;
- дидактичні інновації, спрямовані на перетворення змісту навчання і виховання в цілісній ланці системи освіти (наприклад, формулювання нових цілей

навчання і виховання, запровадження нових стандартів освіти). Узагальненим *критерієм* оцінювання таких інновацій може бути відповідність змісту освіти її меті та завданням;

➤ психолого-педагогічні інновації, за яких змінюються педагогічні технології, запроваджуються нові форми організації навчально-виховного процесу, засоби навчання. Узагальненим *критерієм* оцінювання таких інновацій може бути відповідність педагогічної технології завданням розвитку особистості в процесі навчання та виховання;

➤ педагогічні інновації, що передбачають перетворення методик викладання окремих предметів і дисциплін, виховних процедур. Узагальненим критерієм оцінювання таких інновацій може бути відповідність методики завданням засвоєння навчального матеріалу, набуття необхідних навичок й умінь.

Для оцінювання освітніх інновацій, що розміщувалися в Каталозі, ми керувалися розробленими у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі узагальненими критеріями їх оцінювання:

- новизна (наявність/відсутність аналогів у вітчизняній освітній практиці, інноваційність);
- масштабність (охоплення перетвореннями системи освіти);
- актуальність (розв'язання значущих актуальних проблем навчального закладу);
- відповідність цілям освіти, освітнім потребам споживачів освітніх послуг, заявленим цілям і завданням перетворень;
- результативність (підвищення якості освіти, освітніх послуг, покращення в діяльності навчальних закладів у результаті запровадження інновації);
- ефективність (відповідність результатів упровадження інновації об'єктивно існуючим ресурсам).

Розділ III. Проблеми та перешкоди впровадження освітніх інновацій в навчально-виховний процес загальноосвітнього навчального закладу в Україні

Важливим залишається усвідомлення проблем та перешкод, що стоять на шляху реалізації створення, поширення та впровадження інновацій в системі освіти.

У процесі створення та впровадження інновацій у системі освіти задіяні різні освітні структури. Це, насамперед, автори інноваційних освітніх практик, вчителі-новатори, керівники навчальних закладів, методисти інститутів післядипломної педагогічної освіти, науковці, управлінці різних рівнів (районних та міських управлінь освіти, міністерства освіти), батьки, представники громадських організацій та інші

зацікавлені особи.

Слід зазначити, що питання впровадження інновацій, перш за все, є справою конкретної школи та залежить від рішення керівника, що, з одного боку є позитивним чинником, оскільки керівник та колектив школи беруть відповідальність за створення та впровадження інновації. А з іншого – існують певні перешкоди на шляху просування інновацій в педагогічну практику, а саме – значних обсяг документів, що готує школа для впровадження інноваційних технологій у якості експериментальної діяльності, відсутність мотивації вчителів та колективу школи з боку держави; експертиза результатів інноваційної діяльності здійснюється з точки зору виконання освітніх стандартів та вимог, а не з точки зору оцінювання рівня творчості та інноваційності педагогів.

Представлений у Каталозі досвід та подані вище критерії відбору інноваційних освітніх практик є намаганням привернути інтерес освітніх кіл до інновацій в освіті, окреслити проблеми та перешкоди у поширенні інновацій та визначити шляхи створення можливостей доступу освітян до таких відомостей та даних.

Слід підкреслити, що сьогодні система підвищення кваліфікації, яка покликана бути на вістрі інноваційних зрушень в освіті, недостатньо реагує на появу нових, інноваційних напрямів в освіті та недостатньо поширює їх серед широкого загалу вчителів-практиків. Існуючі способи узагальнення й поширення інформації про інноваційні практики в освіті є здебільшого недостатньо систематичними і, переважно, залежать від інтересів окремих закладів та громадських організацій, що здійснюють освітні проекти.

Як показує досвід багатьох інновацій та закладів, на жаль, інноваційні практики недостатньо поширюються після завершення окремих проектів, що були ініційовані різними структурами, особливо, після завершення джерел фінансування, призупинення процесу підготовки вчителів та підвищення їх кваліфікації з питань інновацій. Як показує практика, саме підвищення кваліфікації з питань інновацій нерідко відбувається формально, дані теми включені у програми підготовки вчителів та підвищення їх кваліфікації формально, несуть загальну теоретичну інформацію, не спрямовані на ініціювання нових розробок вчителями та керівниками закладів.

Через брак мотивації педагогів значна кількість ідей щодо інновацій не знаходить свого продовження, або відбувається на рівні окремих закладів та вчителів.

Тому для педагогічної спільноти та широкої громадськості, яка зацікавлена у оновленні системи освіти необхідним є усвідомлення та аналіз перешкод, які впливають на впровадження освітніх інновацій, серед яких можна виділити такі:

- відсутність чіткого бачення вирішення проблем в освіті засобами впровадження

інновацій;

- відсутність чітких метричних даних щодо інноваційних проектів;
- державні програми та освітня політика здебільшого ігнорує інновації;
- неможливість вчителів-практиків вплинути на процеси в освіті;
- місцеві органи управління освітою недостатньо підтримують інновації та мотивують вчителів та заклади до їх впровадження та ін.

Одним з шляхів подолання проблеми браку інформації щодо освітніх інновацій є створення постійно поновлюваного електронного інформаційного ресурсу, який має бути доступним для широкого загалу користувачів. Не менш цікавим є встановлення партнерства між вітчизняними та зарубіжними освітянами щодо освітніх інновацій та створення відповідної платформи для такої співпраці. Це дозволило б встановити партнерство між навчальними закладами різних країн та збагатити педагогічну інноваційну практику. Такий ресурс може стати постійною платформою для обговорення досвіду та його обміном, бути важливим джерелом підтримки освітніх реформ.

Загалом необхідним вважаємо привернення уваги освітян до питань освітніх інновацій, відведення відповідного часу на детальний їх аналіз у системі навчання та підвищення кваліфікації, заохочення педагогів до практичних розробок.

Розділ IV. Огляд українського та зарубіжного досвіду з питань збору та систематизації інформації щодо освітніх інновацій

В Україні збором даних про проведення дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня на базі загальноосвітніх навчальних закладів займається Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. На сайті Інституту представлена інформація про те, що 250 загальноосвітніх навчальних закладів мають статус експериментальних навчальних закладів всеукраїнського рівня. На регіональному рівні дослідно-експериментальна робота проводиться у 1504 загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладах. Ця робота здійснюється через реалізацію 17-ти проектів:

- Медико-педагогічний проект “Гармонія інтелекту та здоров’я”;
- Всеукраїнський науково-педагогічний проект “Росток”;
- Всеукраїнський науково-педагогічний проект “1 учень – 1 комп’ютер”;
- Науковий психолого-педагогічний проект “Вибір успішної професії”;
- Науково-педагогічний проект “Дистанційне навчання учнів”;
- Науково-педагогічний проект “Створення системи надання дистанційних послуг для підтримки навчально – виховного процесу загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу”;

- Науково-педагогічний проект “Школа життєвого успіху”;
- Науково-педагогічний проект “Освіта для сталого розвитку”;
- Науково-педагогічний проект “Конкурентоспроможний вчитель”;
- Науково-педагогічний проект “Інтелект України”;
- Медико-педагогічний проект “Гармонія інтелекту та здоров’я”;
- Проект “Школа майбутнього”;
- Проект “Національна мережа Шкіл сприяння здоров’ю”;
- Проект “Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіа-освіти у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів”;
- Проект “Вальдорфська педагогіка в Україні”;
- Науково-пошуковий проект “Критеріальний підхід до оцінки діяльності районних методичних кабінетів як науково-методичних установ”;
- Науково – педагогічний проект “Наукові засади організації науково-методичної роботи в умовах використання рейтингових технологій оцінювання якості освіти в районі” [1].

Звернемо увагу на те, що всі ці проекти мають статус експерименту. Але для того, щоб його отримати, ЗНЗ треба пройти тривалі процедури реєстрації документів. Тому не всі освітні інновації та інноваційні освітні проекти, які реалізуються в країні, можуть потрапити до бази даних Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України.

Дослідниками було проаналізовано діяльність Міжнародного салону винаходів і нових технологій “Новий Час”, який щорічно організовує і проводить Міжнародний конкурс за трьома напрямками для молоді до 25 років: конкурс “Молодий винахідник”; конкурс нових технологій; конкурс соціальних інноваційних проектів [2].

Всі винаходи та інновації, які представляються в рамках діяльності Салону, мають на меті отримання патенту для представлених розробок. Проаналізувавши зміст представленого каталогу Салону [3], ми включили з нього до “Каталог освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій” [4] лише одну інновацію, яка підпадає під категорію “Засоби навчання”.

З’ясовано, що в деяких (не всіх) областях країни проводяться обласні ярмарки педагогічних інновацій. Наприклад, в 2012/2013 навчальному році такі ярмарки відбулись у січні - березні 2013 р. у Харківській та Рівненській областях, у квітні 2013 р. - у Сумській області, у травні 2013 р. - в Одеській області, у серпні 2013 р. у Кіровоградській області. Основними організаторами та виконавцями цих заходів є обласні інституту післядипломної педагогічної освіти. Іноді ініціативу на місцях проявляють відділи освіти районних рад великих міст, наприклад, у м. Київ, м. Донецьк.

Звернемо увагу на те, що не всі організатори обласних/районних ярмарок педагогічних інновацій на своїх сайтах представляють повну інформацію щодо результатів заходу та розміщують найкращі інноваційні розробки. Деякі лише згадують про проведений захід та називаються прізвища переможців. Тобто це лише інформаційні повідомлення, які можна взяти до відома.

Наприклад, на сайті Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти повідомлено, що “з метою виявлення, пропаганди ідей та інноваційних технологій початкової освіти, презентації перспективних освітніх ідей і технологій, поширення творчих здобутків, передового педагогічного досвіду вчителів початкових класів у практику роботи навчальних закладів області, управлінням освіти і науки обласної державної адміністрації та Сумським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти у 2012 році було започатковано обласний ярмарок педагогічних ідей та інновацій у початковій школі. На розгляд експертної комісії було представлено 86 робіт. п’яти номінаціях: “Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховному процесі”, “Методичне забезпечення викладання курсів інваріантної та варіативної складової робочого навчального плану”, “Дидактичні матеріали до уроків у початкових класах”, “Із досвіду роботи методичних об’єднань та творчих колективів учителів початкових класів”, “Творчий портрет” [5].

На сайті Одеського обласного інституту удосконалення вчителів зазначено, що “обласний Ярмарок педагогічних ідей і технологій проводиться раз на три роки і став справжнім традиційним святом педагогічної творчості всіх освітян області. У 2013 році під час проведення Ярмарку буде організована робота предметних секцій з таких напрямків: інноваційні педагогічні технології та підходи у викладанні природничо-математичних дисциплін; інноваційні педагогічні технології та підходи у викладанні гуманітарних дисциплін; інноваційні методики початкового та дошкільного навчання і виховання; інноваційні виховні технології та підходи у роботі позашкільних закладів освіти; інновації в управлінні розвитком освіти; організаційно - педагогічні інновації у школах нового типу та інтернатних закладах освіти; інновації в практичній психології та корекційній освіті.

На Ярмарку кожен учасник має можливість презентувати свою роботу. На розгляд експертних комісій Ярмарку було представлено близько 1200 робіт, авторами яких є понад 1500 педагогів зі всіх районів і міст області. Більшість робіт стосується проблем використання перспективних інноваційних технологій, спрямованих на розвиток інтелектуальних здібностей учнів та стимулювання їх творчої обдарованості. Багато робіт включають тренінгові та коригуючі методики щодо збереження психічного здоров’я дітей,

широко представлені організаційно-педагогічні технології, технології виховної діяльності класного керівника, сценарії позаурочних заходів та матеріали щодо організації і розвитку позашкільних закладів” [6]. Інформації щодо результатів проведеного заходу сайт не містить.

У наказі Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Кіровоградської обласної державної адміністрації №73 від 25.03.2013 “Про проведення обласного ярмарку педагогічних ідей “Освітнянські обрії Кіровоградщини-2013” прописані загальні положення про обласний ярмарок: мета, завдання, загальні принципи реалізації, учасники, критерії відбору, ресурси фінансування. Зазначено, що ярмарок передбачає такі номінації: управління освітою; методична робота з педагогічними кадрами; робота з обдарованими учнями; виховна робота; позашкільна освіта; дошкільна освіта; використання інновацій під час викладання навчальних предметів; бібліотечні технології. Доручено Кіровоградському обласному інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського за матеріалами ярмарку надрукувати каталог “Сучасна освіта Кіровоградщини-2013” [7]. На сайті КОППО міститься лише загальна інформація щодо проведення ярмарку [8]. На момент підготовки звіту, заявлений у наказі №73 від 25.03.2013 каталог, не було надруковано.

Більш правильним і практичним, на нашу думку, є підхід відділу освіти Ворошиловської районної ради в м. Донецьку, який розмістив всі матеріали районної виставки - ярмарку педагогічних ідей на сайті [9]. Таким джерелом змістовної інформації можуть користуватися всі освітяни, яких зацікавить та чи інша представлена інноваційна освітня ідея або проект.

Вищий навчальний заклад “Харківська академія неперервної освіти” на початку 2013 року провів XX обласну виставку-презентацію педагогічних ідей та технологій “Формування ключових компетентностей учнів на основі інноваційних освітніх технологій” [10]. Виставка проводилась у два етапи: I етап – районний (міський); II етап – обласний. Згідно з рекомендаціями до змісту й оформлення матеріалів до участі у 2013 році приймалися тільки роботи, які визначені кращими та схвалені на засіданні методичної ради районного (міського) методичного кабінету (для закладів освіти обласного підпорядкування – методичною радою закладу), у кількості, яка не перевищувала встановленої квоти. Усього до оргкомітету надійшло 1832 експонатів.

Роботи подавалися за тринадцятьма тематичними напрямками: “Управління освітою”, “Практична психологія та соціальна робота”, “Дошкільна освіта”, “Початкова освіта”, “Природничо-математична освіта”, “Суспільно-гуманітарна освіта”, “Фізична культура”, “Виховна робота”, “Позашкільна освіта”, “Художньо-естетична освіта”, “Трудове

навчання”, “Спеціальна та інклюзивна освіта”, “Бібліотекарі загальноосвітніх навчальних закладів”. Кожен тематичний напрям включає в себе кілька підрозділів.

Роботи виставки-презентації педагогічних ідей та технологій оцінювалися за критеріями: значимість (доля) авторського внеску; інноваційність: актуальність авторської розробки, ступінь новизни запропонованих підходів; змістовність: повнота та глибина розкриття заявленої теми, методична та предметна грамотність, практична спрямованість роботи; оформлення: структурованість, послідовність викладу матеріалу, наявність анотації, змісту, списку літератури, культура писемного мовлення, грамотність тексту [10].

Харківська академія неперервної освіти розмістила на своєму сайті “Каталог кращих робіт ХХ обласної виставки-презентації педагогічних ідей та технологій “Формування ключових компетентностей учнів на основі інноваційних освітніх технологій” [10]. Каталог підготовлено для начальників районних (міських) відділів (управлінь) освіти, завідувачів районних (міських) методичних кабінетів, директорів навчальних закладів та їх заступників, завідувачів дошкільних навчальних закладів, педагогів та вихователів.

Попередня виставка, яка стосувалась презентації освітніх інновацій в Харківській області, проводилась в 2010 році.

Щорічно в Рівненському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти проводиться Обласний конкурс-ярмарок педагогічної творчості. Метою конкурсу-ярмарку є показ напрацювань окремих педагогів, педагогічних колективів, пропаганда їх творчих досягнень, популяризація інноваційних педагогічних технологій та методик, сучасних навчально-методичних комплексів; стимулювання творчого пошуку освітян в удосконаленні навчально-виховного процесу. До 2008 року Обласний конкурс-ярмарок педагогічної творчості проводився у 30-ти номінаціях одночасно. У зв'язку з тим, що у 2007 році кількість робіт досягла до 800, було прийнято рішення проводити конкурс-ярмарок у три етапи: по десять номінацій – один раз у три роки [11].

Впродовж січня-березня 2013 року РОШПО провів Х обласний конкурс-ярмарок педагогічної творчості. Конкурс проводився у десяти номінаціях: “Етика”, “Біологія, екологія”, “Трудове навчання”, “Образотворче мистецтво”, “Основи здоров'я”, “Фізична культура”, “Художня культура”, “Практична психологія”, “Соціальна педагогіка”, “Музичне мистецтво”. Експертні предметні комісії відзначили 69 робіт, автори яких продемонстрували оригінальні педагогічні рішення, авторські підходи як до змісту, так і до побудови педагогічного процесу. Інститут має підготувати анований каталог матеріалів переможців Х обласного конкурсу-ярмарку “Педагогічні здобутки освітян Рівненщини” [12]. На момент підготовки звіту дослідження вищезазначений Каталог не

був представлений на сайті Рівненського ОШПО.

У 2013-2014 навчальному році XI Обласний конкурс-ярмарок педагогічної творчості в Рівненській області буде проведений у таких номінаціях: “Управління освітою”, “Методична робота з педагогічними кадрами”, “Робота з обдарованими учнями”, “Виховна робота”, “Позашкільна освіта”, “Українська мова та література”, “Іноземна мова”, “Світова література та російська мова”, “Історія”, “Основи правознавства” [11].

У березні 2013 року на базі Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти була створена обсерваторія педагогічних інновацій. В “Положенні про обсерваторію педінновацій” зазначено: “Обсерваторія педінновацій є добровільним науково-методичним об’єднанням інноваційних педагогів, дослідників провідних педагогічних ідей, раціоналізаторів педагогічної думки, новаторів педпрактики та інноваційних навчальних закладів. Метою діяльності обсерваторії є дослідження науки творення особистості у працях майстрів педагогіки та створення у навчальних закладах оптимальних умов для ефективної пропаганди, застосування і поширення прогресивних наукових ідей, експериментальної педагогіки та педінноватики” [13]. В документі прописані такі форми діяльності в рамках обсерваторії: педагогічні читання за працями класиків педагогічної думки; панорама педагогічного світу великих мислителів-педагогів; фестиваль послідовників педагогічних мислителів; дискусії з інноваційного поступу сучасної освіти; парк педагогічних ідей та інновацій; педагогічно-рефлексивні практикуми [13].

Створення такого науково-методичного об’єднання інноваційних педагогів є прикладом того, що Україні не бракує освітян, здатних продукувати й запроваджувати інноваційні освітні ідеї, однак відчутним є брак знання про інновації, про успішний досвід їх запровадження.

Існують приклади того, коли викладачі ОШПО намагались оприлюднити свій напрацьований досвід щодо впровадження педагогічних інновацій та інноваційних проектів. У науково-методичному збірнику зібрано та систематизовано матеріали з досвіду науково-методичного супроводу інноваційної освітньої діяльності в закладах освіти області Івано-Франківським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти [14]. Видання адресоване працівникам закладів післядипломної педагогічної освіти та вищих навчальних закладів, слухачам курсів підвищення кваліфікації, керівникам загальноосвітніх навчальних закладів та установ системи загальної середньої освіти, іншим педагогічним працівникам.

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені

М.В. Остроградського в журналі “Постметодика” (2007) зробив тематичний випуск “Інновації в освіті” [15], в якому висвітлена інноваційна діяльність у Полтавській області. Але, як свідчить огляд вітчизняної науково-педагогічної літератури та інформаційних джерел, таких прикладів систематизації та оприлюднення досвіду інноваційної освітньої діяльності дуже мало. До того ж, вони стосуються лише окремих областей, а не всієї країни.

На нашу думку, цікаве опитування серед вчителів щодо визначення готовності педагога до впровадження в своїй професійній діяльності інноваційних технологій проводить Шевченківське РУО м. Києва в грудні 2013 р.[16]. На жаль, результатів опитування поки немає. Анкета допоможе з’ясувати головні причини, які, на думку респондентів, гальмують втілення в масову практику нових педагогічних ідей, підходів і прийомів роботи. Серед таких причин називають: слабкий зв’язок науки і практики; нестачу часу та сил для створення і застосування педагогічних новацій; відсутність підтримки зі сторони керівництва ЗНЗ; відсутність необхідності займатися новим, оскільки традиційна методика дає достатньо ефективні результати. Також буде з’ясовано чим, на думку вчителя, цікава інноваційна діяльність (серед варіантів відповіді: цікаво створити щось своє; в новаціях повніше реалізується свій досвід, сили і здібності; зростає самоповага, формується новий погляд на себе). Респонденти мають визначити внутрішні протиріччя, які виникають у них при створенні чи застосуванні нового (серед варіантів відповіді: нові ідеї важко практично реалізувати; неминучі невдачі, помилки, а це неприємно; немає впевненості, що нове принесе практичну користь; неминуча втрата часу для роботи по-новому, немає компенсації за новаторські зусилля). Важливою буде думка вчителя щодо ролі керівника, з яким він працює. Респонденту пропонується зазначити, чи йому “ за краще працювати під керівництвом людини, яка: надає простір для творчості; не втручається в мою роботу; дає чіткі вказівки ” [16].

Вищезазначені дані є важливими для того, щоб побачити ініціативи на місцях, відслідкувати наскільки системно ведеться робота в регіонах країни щодо підтримки та розвитку освітніх інновацій.

Дослідниками зроблено огляд зарубіжного досвіду з питань збору та систематизації інформації щодо освітніх інновацій. Це дасть нам можливість порівняти досвід та підходи до підтримки та розвитку освітніх інновацій в Україні та інших країнах.

З’ясовано, що в Росії протягом квітня - травня 2013 року проведено II Міжрегіональний конкурс методичних розробок “Педагогічні інновації ХХІ сторіччя”. Організаторами конкурсу є Московський соціально-гуманітарний інститут філіалу в м. Казань і Центр інноваційної освітньої інформації “Нові напрямки”. До участі в конкурсі

запрошувались педагоги всіх типів навчальних закладів, керівники, творчі колективи навчальних закладів всіх форм власності, спеціалісти та методисти муніципальних органів управління освіти, методичні служби та об'єднання. Конкурс проводився за проблемою “Традиції та новаторство в освіті” і мав сім номінацій: урок; позакласний захід; майстер-клас; електронний освітній ресурс; педагогічний проект; освітня програма; персональний сайт педагога. Участь у конкурсі - на платній основі. Всі учасники отримують сертифікати, а переможці кожної номінації нагороджуються грамотами. В конкурсі взяли участь 537 педагогів з 38-ми регіонів Російської Федерації [17]. На сайті Центру інноваційної освітньої інформації “Нові напрямки” надруковані списки переможців з кожної номінації. Але змістовна інформація щодо представлених освітніх інновацій або контактна інформація з їх авторами відсутня.

В 2012 році цими же організаторами проведено Міжрегіональний конкурс “Калейдоскоп педагогічних ідей”. Метою конкурсу було: виявити педагогів, які творчо працюють на всіх рівнях освіти (дошкільна, загальна, додаткова, початкова та середня професійна); узагальнити й розповсюдити цікаві практичні розробки. Конкурс мав чотири номінації:

- творчі ідеї педагогів дошкільних навчальних закладів (індивідуальні та колективні);
- творчі ідеї педагогів загальноосвітніх закладів (предметні області та позакласна діяльність);
- творчі ідеї педагогів додаткової освіти за напрямками (музика, спорт, технічна творчість, декоративно-прикладне мистецтво тощо);
- творчі ідеї педагогів з формування компетентностей в практиці викладання загальних та спеціальних дисциплін в закладах початкової та середньої технічної освіти [18].

У конкурсі взяли участь 697 педагогів з 35-ти регіонів Російської Федерації. Участь у конкурсі також організована на платній основі. Списки переможців знаходяться на сайті Центру інноваційної освітньої інформації “Нові напрямки”, але жодного посилання на змістовну частину розробок немає.

Можна зробити висновок, що в Росії є спеціальна установа, яка відповідає за організацію та проведення конкурсів для учнів та вчителів на міжрегіональному рівні - Центр інноваційної освітньої інформації “Нові напрямки”. Тобто ініціювання та запит на впровадження освітніх інновацій у навчально-виховний процес є, але каталогу або бази даних освітніх інновацій на рівні середньої освіти немає.

Найбільш важливим для дослідників проекту виявився польський досвід.

З'ясовано, що правила впровадження педагогічних інновацій в школах/ навчальних закладах Польщі регулюються такими документами:

- Розпорядженням Міністра національної освіти і спорту “Положення про умови впровадження інновацій та експериментів державними школами та навчальними закладами” від 9 квітня 2002 р. [19];
- Розпорядженням Міністра національної освіти і спорту щодо внесення поправок до “Положення про умови впровадження інновацій та експериментів державними школами та навчальними закладами” від 24 серпня 2011 р. [20];
- Порядком звітності педагогічних інновацій, встановлених обласним управлінням освіти.

Аналіз сайтів обласних управлінь освіти Польщі свідчить про те, що всі області (воєводства) кожного навчального року складають та оприлюднюють на сайтах реєстри педагогічних інновацій, які впроваджуються в початкових, середніх, спеціальних школах та гімназіях). Практика створення та оприлюднення реєстрів педагогічних інновацій областей існує з 2009/2010 навчального року.

Управління освіти у Варшаві (*польс., Kuratorium Oswiaty w Warszawie*), яке здійснює педагогічний нагляд за 7935 шкіл і навчальних закладів, на своєму сайті розмістило інформаційну картку педагогічної інновації, за допомогою якої школи інформують управління щодо педагогічних інновацій, які вони реалізують [21].

Таблиця 4.1. Інформаційна картка педагогічної інновації (за даними Управління освіти у Варшаві) [21].

Назва та адреса школи / установи Телефон / факс, муніципалітет	<i>(Якщо школа працює в команді - будь ласка, повна назва групи і назва школи) Дитячий садок ..... В середній школі .....</i>
Прізвище та ім'я директора школи/установи	
Назва інновації	<i>Так, як було ухвалено на шкільній раді</i>
Інновація передбачає інноваційне рішення	<i>Програмне Методичне Організаційне</i>
Автор/Автори інновації	<i>Повні імена та прізвища</i>
Письмова згода автора або колективу авторів здійснювати інновації в школі / установі	<i>Так/ Ні Додаток №...</i>
Є вчителі, які будуть брати участь в інновації, або виразили згоду брати участь <i>(потрібне підкреслити)</i>	<i>Так/ Ні</i>
Отримувачі інновації	<i>(Вкажіть рівень освіти, клас / класи та тип освітньої діяльності)</i>
Очікувана дата реалізації інновації	<i>Дата початку інновації (день, місяць, рік) Дата закінчення інновації (день, місяць, рік)</i>
Чи погодився виконавчий орган школи/установи? (у випадку, коли інновація вимагає від школи надання додаткових бюджетних ресурсів для фінансування запланованих заходів)	<i>Так/ Ні/ Не застосовується Додаток №...</i>

Інновація відповідає § 1, 2, 3 Розпорядження (підтвердження директора школи)	<i>Так/ Ні</i>
Рецензенти інновації (Шкільна рада, за відсутності шкільної ради, відповідно до Закону про систему освіти, Рада вчителів. Вказати чи є рецензії)	<i>Так/ Ні</i> <i>Додаток №...</i>
Постанова педагогічної ради	<i>Так/ Ні</i> <i>Додаток №...</i>
Опис принципів інновацій - (Відповідно до вимог, викладених у § 1, 2, 3 Положення, вказати, якщо додається)	<i>Так/ Ні</i> <i>Додаток №...</i>

Інформаційна картка педагогічних інновацій для польських загальноосвітніх навчальних закладів практично містить ті дані, які укладачі українського Каталогу, запитували в Паспорті інновацій (див. Додаток 8.1).

В Україні та Польщі виявлено різні підходи до визначення типів освітніх інновацій. У Польщі виділяють три основні типи: програмна, методична та організаційна. В Україні виділяють п'ять типів: управління, освітня система, виховання, засоби навчання, зміст освіти. Це свідчить про те, що кожна країна використовує власну педагогічну термінологію.

Рубрики реєстрів педагогічних інновацій в обласних управліннях освіти Польщі трохи відрізняються, але серед них можна виділити основні: назва школи, адреса; автор інновації; назва інновації; тип інновації, термін реалізації.

Таблиця 4.2. Порівняння рубрик реєстрів педагогічних інновацій в обласних управліннях освіти Польщі та українського Каталогу освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій – 2013.

Опольське управління освіти [22]	Вієлкопольське управління освіти [23]	Світокржишкі управління освіти [24]	Український каталог [4]
Назва школи, адреса	Назва інновації	Назва школи, адреса	Назва інновації
Тип школи	Автор інновації	Назва інновації	Заклади, де впроваджується інновація
Автор інновації	Назва школи, адреса	Дата початку	Типи інновації
Назва інновації	Етап впровадження	Дата закінчення	Наукове керівництво
Тип інновації	Тип інновації	Додаткові джерела фінансування	Контактна інформація
Термін впровадження	Термін реалізації	Спосіб реалізації (опис)	
	Головна мета інновації		
	Опис інновації		

Можна зробити висновок, що половина рубрик обох каталогів (українського та польського) співпадають. Це свідчить про спільні підходи до представлення даних щодо інновацій у вигляді таблиці польськими та українськими експертами. Це також свідчить

про актуальність створення такого інформаційного ресурсу та потребу його виявлення, аналізу та оприлюднення, створення ресурсу для обміну досвідом та підтримки освітніх реформ.

У цьому контексті важливою є співпраця з представниками Польщі та інших країн Європи у створенні платформи для обміну інноваціями в освіті, зокрема інноваційними освітніми проектами.

Висновки.

1. В окремих областях України за ініціативи ОПППО проводяться виставки-ярмарки, конкурси-презентації педагогічних інновацій та ідей. Важливим показником у цьому є наявність ініціативи на місцях, а не “зверху”. В той же час це означає, що існують різні: кількості тематик (від 13 до 30); форми паспортів інновацій; критерії оцінювання педагогічних інновацій; графіки проведення таких заходів (щорічно або раз на три роки); підходи висвітлення та розповсюдження інформації щодо найкращих освітніх інновацій та освітніх проектів (одні ОПППО друкують каталоги, збірники, інші – лише інформацію на сайті про проведення заходу).
2. Варто запропонувати ОПППО, за бажанням, використовувати під час проведення обласних конкурсів Паспорт інновацій, розроблений в рамках даного проекту. Це надасть можливість додавати переможців обласних конкурсів до Каталогу.
3. Існує нагальна потреба у створенні електронного каталогу, який міг би постійно поповнюватись та актуалізуватись відповідно внесених до нього інновацій. Електронний ресурс може слугувати платформою для обміну досвідом між закладами та педагогами. Це дозволить встановити партнерство між навчальними закладами та збагатить педагогічну інноваційну практику. Такий каталог може бути доповнений міжнародними вебінарами, форумами між польськими та українськими колегами для обговорення спільних питань з інновацій. Під час реалізації проекту було виявлено готовність представників Національної академії педагогічних наук України щодо підтримки таких ініціатив.

Список використаних джерел:

1. Дані про проведення дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня на базі загальноосвітніх навчальних закладів / Сайт Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://iitzo.gov.ua/diyalnist/innovatsijna-ta-doslidno-eksperymentalna/> - Назва з екрану.
2. Сайт Міжнародного салону винаходів і нових технологій “Новий Час”. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.newtime-ayumel.com - Назва з екрану.

3. VIII Міжнародний салон винаходів і нових технологій "Новий час", 27-29 вересня 2012 р. / Збірка винаходів і розробок. – С.: Український культурно-інформаційний центр, 2012. – 423 с.
4. Довбищенко В.І., Іванюк І.В., Овчарук О.В. Каталог інноваційних проектів та інновацій у сфері дошкільної та загальної середньої освіти України // В.І. Довбищенко та ін.// Постметодика. – 2013. - №2 (111). - с.6 - 37.
5. Обласний ярмарок педагогічних ідей та інновацій у початковій школі / Сайт Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://www.soippo.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=356:2013-04-08-08-51-52 - Назва з екрану.
6. Обласний ярмарок педагогічних ідей і технологій / Сайт Одеського обласного інституту удосконалення вчителів. [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://osvitaodessa.org/?mod=fullNews&id=152> - Назва з екрану.
7. Наказ департаменту освіти і науки, молоді та спорту Кіровоградської обласної державної адміністрації №73 від 25.03.2013 “Про проведення обласного ярмарку педагогічних ідей “Освітнянські обрії Кіровоградщини-2013”.
8. Про обласний ярмарок педагогічних ідей “Освітнянські обрії Кіровоградщини – 2013” / Сайт Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського. [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://koippo.kr.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1014:-l-2013r&catid=1:latest-news - Назва з екрану.
9. Офіційний сайт відділу освіти Ворошиловської районної в місті Донецьку ради. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://roo-vorosh.ucoz.ru/load/rajonna_vistavka_jarmarok_pedagogichnikh_idej/25 - Назва з екрану.
10. Каталог кращих робіт ХХ обласної виставки-презентації педагогічних ідей та технологій “Формування ключових компетентностей учнів на основі інноваційних освітніх технологій”. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2013. – 187 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://edu-post-diploma.kharkov.ua/index.php?option=com_remository&Itemid=26&func=startdown&id=1781 - Назва з екрану.
11. Волосяк А. Методичні рекомендації щодо проведення обласного конкурсу-ярмарку педагогічної творчості освітян Рівненщини у новому 2013 – 2014 навчальному році. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://berezne.lib.rv.ua/berezne/files/pdf-method/yarmarok.pdf> - Назва з екрану.
12. 12. Наказ Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації №174

від 14.03.2013р. “Про підсумки проведення X обласного конкурсу-ярмарку педагогічної творчості”.

13. Положення про обсерваторію педінновацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.roippo.org.ua/activities/research/innovation.php> - Назва з екрану.
14. Науково-методичний супровід інноваційної діяльності Івано-Франківським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти: з досвіду роботи : [наук.-метод. зб. / наук. ред. Т. Сущенко, О. Мариновська, Р. Зуб'як]. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2012. – 591 с.
15. Інновації в освіті // Постметодика. – 2007. - №4 (75). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/Postmetodyka/2007_4.pdf – Назва з екрану.
16. Офіційний сайт Управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.shevrno.gov.ua/index.php?w=section&cat=28&id=3858> - Назва з екрану.
17. Конкурсы. Сайт Центра инновационной образовательной информации “Новые направления”. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://cioi.com.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=3:registrars-office&catid=1:school&Itemid=2 – Назва з екрану.
18. Межрегиональный конкурс “Калейдоскоп педагогических идей”. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://cioi.com.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=51:mk-2&catid=1:school&Itemid=2 – Назва з екрану.
19. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U. z 2002 r. Nr 56, poz. 506). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://static1.money.pl/d/akty_prawne/pdf/DU/2002/56/DU20020560506.pdf – Назва з екрану.
20. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U. z 2011 r. Nr 176, poz. 1051). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20111761051> – Назва з екрану.
21. Kuratorium Oświaty w Warszawie. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kuratorium.waw.pl/pl/index.html> – Назва з екрану.
22. Rejestr innowacji pedagogicznych wdrażanych w roku szkolnym 2012/2013 w szkołach podstawowych województwa Opolskiego. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://www.kuratorium.opole.pl/innowacje/rejestr%2012_13_31_12_sp.pdf – Назва з екрану.

23. Eksperymenty i innowacje pedagogiczne. Kuratorium Oświaty w Poznaniu. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ko.poznan.pl/?page=eksperymenty_i_innowacje_pedagogiczne – Назва з екрану.
24. Wykaz szkół i placówek oświatowych województwa Świętokrzyskiego, wdrażających innowacje pedagogiczne w roku szkolnym 2012/2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://kuratorium.kielce.pl/file_download/3008/pdf-2012-December-14-34314.pdf – Назва з екрану.

Розділ V. Процес створення відкритого Каталогу освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій у сфері загальної середньої освіти України

5.1 Паспорт інновації

Каталог освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій було створено експертами громадської організації «Об'єднання «Агенція розвитку освітньої політики» в рамках проекту “Створення каталогу освітніх інновацій та інноваційних освітніх проектів (загальна середня освіта)”, який реалізовувався за фінансової підтримки освітніх програм Міжнародного фонду “Відродження”.

Експертами проекту розроблено паспорт інновації (див. Додаток №8.1) на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду. Паспорт інновацій мали заповнити представники загальноосвітніх навчальних закладів, освітніх установ та неурядових освітніх організацій, які впроваджують у себе освітні інновації та/або проекти, й повернути експертам електронною поштою. Вони мали вказати таку інформацію: назва інновації; автор інновації (П.І.П., посада, наук. ступінь, звання); тип інновації (освітня система, зміст освіти, виховання, управління, засоби навчання); інформація про інновацію (короткий зміст, очікувані/отримані результати, джерела); стадія інноваційної освітньої діяльності (експеримент, апробація або розповсюдження інновації); терміни початку / завершення; орган управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту / апробації / розповсюдження (застосування) інновації; установа/організація, що здійснює / здійснювала наукове керівництво; науковий керівник; навчальний заклад, де здійснюється інновація (назва, юридичний статус, керівник, контактна інформація).

5.2 Джерела збору інформаційних даних

Інформаційний запит для збору даних про освітні інновації та інноваційні освітні проекти з метою створення каталогу була поширена різними шляхами:

- розіслано електронною поштою повідомлення освітнім неурядовим організаціям та загальноосвітнім навчальним закладам, які включені в списки розсилки

ГО “Агенція розвитку освітньої політики”, ГО “Асоціація керівників шкіл м. Києва”, БО “Центр споживчих ініціатив”, Української мережі європейських клубів;

- розміщено в Інтернеті на форумі Української мережі європейських клубів: <https://groups.google.com/forum/#!topic/ukraineuroclubs/AMAx8vCVf0>;
- надіслано офіційні листи-запити на адресу 27-ми обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти від імені Президії Національної академії педагогічних наук України, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та ГО “Об’єднання “Агенція розвитку освітньої політики”.

Під час збору даних з метою укладання Каталогу були використані такі джерела:

- a) вітчизняна педагогічна наукова література щодо освітніх інновацій, управління інноваційною освітньою діяльністю;
- b) база даних інноваційних освітніх проектів, підтриманих Міжнародним Фондом “Відродження”;
- c) база даних освітніх інновацій Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України;
- d) база даних Президії НАПН України щодо освітніх інновацій, які розроблялися (розробляються) під науковим керівництвом учених Академії;
- e) база даних освітніх інновацій, які впроваджуються на регіональному рівні під науковим керівництвом інститутів післядипломної педагогічної освіти;
- f) база даних обласних і районних науково-методичних центрів;
- g) відомості про реалізовані інноваційні проекти освітніх ГО;
- h) відомості про реалізацію освітніх інновацій з окремих ЗНЗ.

Скориставшись вищезазначеними джерелами, ми отримали необхідну інформацію практично від усіх цільових груп проекту та органів управління освітою. Протягом квітня – травня 2013 року на адресу організації надійшло 243 паспорти інновацій, з яких до Каталогу освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій включено 165 паспортів [1, 2].

Список використаних джерел:

1. Довбищенко В.І., Іванюк І.В., Овчарук О.В. Каталог інноваційних проектів та інновацій у сфері дошкільної та загальної середньої освіти України // В.І. Довбищенко та ін.// Постметодика. – 2013. - №2 (111). - с.6 - 37.
2. Каталог освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій - 2013. Сайт Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ime.edu-ua.net/osv_pr.html - Назва з екрану.

5.3 Рубрики каталогу

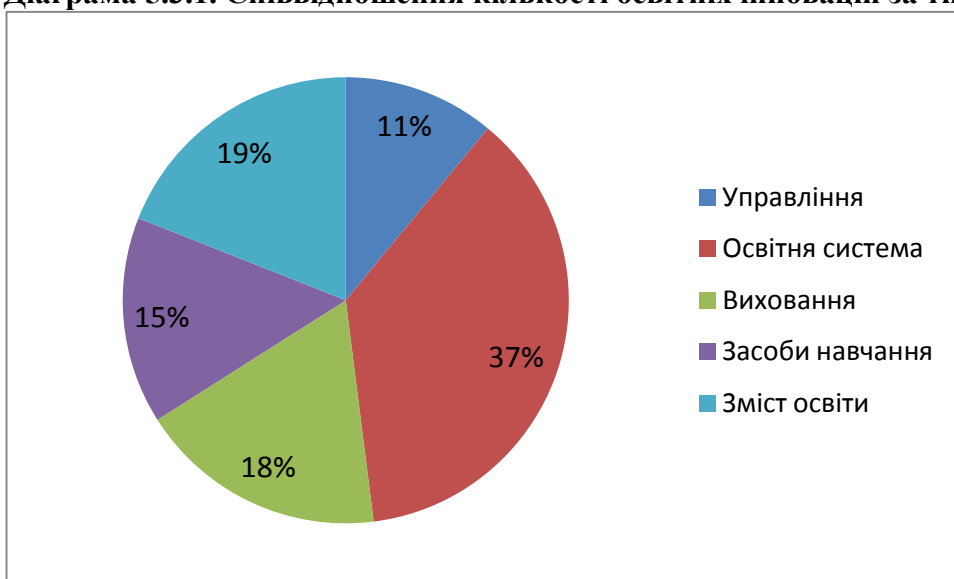
Каталог освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій складається з п'яти рубрик: назва інновації; заклади, де впроваджується інновація; типи інновації; контактна інформація [1].

В першій рубриці “Назва інновації” міститься та назва, яка була зазначена у паспорті інновації, який був надісланий на адресу організації. Назву укладачі залишали без змін. Відповідно до назв можна зробити висновок, що чисельними освітніми інноваціями є: конкурси (різного рівня), проекти (українські, міжнародні), програми розвитку школи (школи-новатори, школа майбутнього), авторські програми предметів, нові навчальні курси, технології моделювання (розвитку сільської школи, створення освітнього округу, сприятливого навчального середовища), імітаційні ігри.

Друга рубрика “Заклади, де впроваджується інновація” містить в себе повну юридичну назву загальноосвітнього навчального закладу або установи, яка реалізує інноваційний проект або освітню інновацію.

Рубрика “Типи інновації” включає в себе класифікацію за п'ятьма типами: освітня система, зміст освіти, виховання, управління, засоби навчання. Ці типи визначені згідно з “Положенням про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності” [2]. В каталог включено 165 освітніх інновацій та інноваційних проектів. У діаграмі 5.3.1 представлено співвідношення кількості інновацій, включених в каталог за вищезазначеними типами. Зауважимо, що укладачі Каталогу зберігали авторство й не змінювали типи, які були вказані в паспортах.

Діаграма 5.3.1. Співвідношення кількості освітніх інновацій за типами

Діаграма свідчить, що найбільш паспортів інновацій подали до категорії “освітня система” – 37%. “Виховання” та “зміст освіти” представлені практично рівномірно – 18% і 19% відповідно. “Засоби навчання” представлені лише 15%. Менше всього представлено “управління” – 11%. Це галузь, з якою мало хто наважується працювати. Але ми маємо надію, що ті інновації, які представлені в каталозі знайдуть своїх прихильників та послідовників.

Четвертою рубрикою зазначено “Наукове керівництво”. Аналіз даних Каталогу свідчить про те, що на 90% науковим керівництвом опікуються обласні інститути післядипломної педагогічної освіти. Громадські організації, благодійні українські та міжнародні організації є ініціаторами та підтримують реалізацію 6% освітніх інновацій та проектів, що містяться в Каталозі. І лише 4% ініційовано, реалізуються та керується безпосередньо загальноосвітніми навчальними закладами. Це свідчить, по-перше, про те, що в країні існує забюрократизований підхід до визнання статусу «освітньої інновації». По-друге, загальноосвітні навчальні заклади практично не мають часової та фінансової можливості щодо впровадження інноваційних освітніх проектів та освітніх інновацій. Другий висновок зроблено на підставі інтерв’ю з керівниками ЗНЗ.

Останньою рубрикою є “Контактна інформація”, де наведено прізвище та ім’я контактної особи, яка відповідає за впровадження освітньої інновації, адреса (поштова та електронна) й телефони. Це надасть можливість всім бажаючим, яких зацікавила та чи інша інновація, зв’язатись з відповідним навчальним закладом або установою й отримати більш детальну інформацію.

Список використаних джерел:

1. Довбищенко В.І., Іванюк І.В., Овчарук О.В. Каталог інноваційних проектів та інновацій у сфері дошкільної та загальної середньої освіти України // В.І. Довбищенко та ін.// Постметодика. – 2013. - №2 (111). - с.6 - 37.
2. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#n13> – Назва з екрану.

5.4 Зовнішня оцінка Каталогу

У ході двох науково-практичних семінарів – “Освітні інновації в умовах розвитку інформаційного суспільства” (9 жовтня 2013р., Полтава), “Інновації в системі загальної середньої освіти: досвід та перспективи” (19 листопада 2013р., Київ), з метою проведення зовнішньої оцінки Каталогу, було організовано анонімне анкетування учасників. Загалом опитано 47 осіб.

Учасникам семінарів пропонувалось відповісти на такі питання:

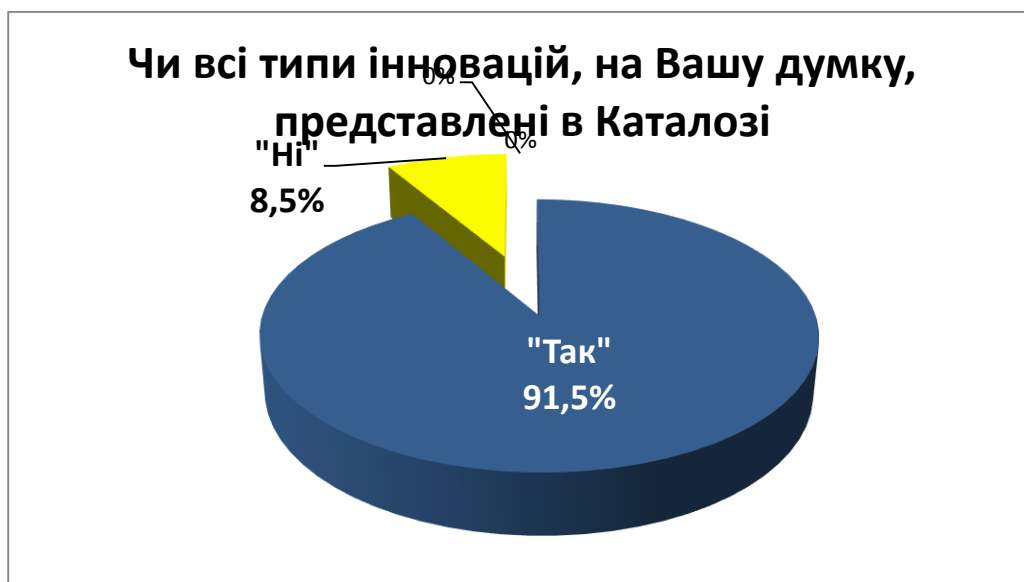
1. Чи вважаєте Ви створення Каталогу актуальним?
2. Чи всі типи інновацій, на Вашу думку, представлені в Каталозі?
3. Чи потрібно внести до Каталогу додаткові дані?

В анкеті також пропонувалось оцінити Каталог за п'ятибальною шкалою.

За підсумками опитування з'ясувалось, що Каталог вважають актуальним усі учасники семінарів – 100%.

Лише 4 особи (8,5% опитаних) не вважають, що в Каталозі представлені всі типи інновацій (Див. Діаграма 5.4.1). Зокрема, у відкритій частині відповідей на це питання зазначено, що бракує інноваційних психологічних методів і прийомів організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

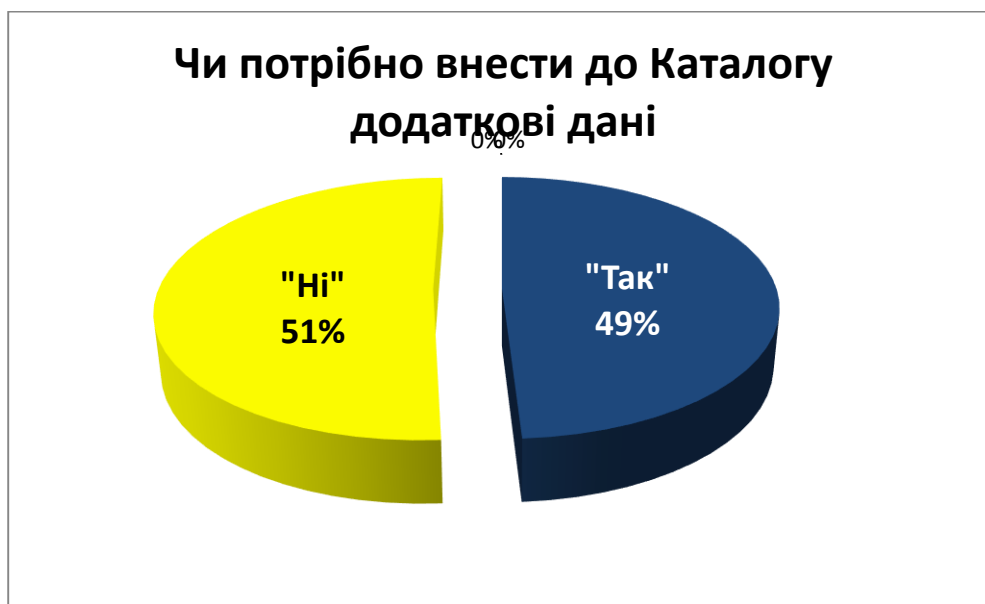
Діаграма 5.4.1. Думка стосовно того, чи всі типи інновацій представлені в Каталозі

Слід зазначити, що інформація до Каталогу надсилалася добровільно зацікавленими стейкхолдерами – переважно загальноосвітніми навчальними закладами та закладами післядипломної педагогічної освіти.

Майже половина опитаних (49%) вважають, що до Каталогу потрібно внести додаткові дані (Див. Діаграма 5.4.2). Щоправда, тільки у восьми анкетах було зазначено, які саме інновації необхідно в нього включити. Зокрема, пропонувалося внести до Каталогу: інновації у дошкіллі (не відповідає рамкам проекту), психологічні інновації, інновації, що надходять у майбутньому, а також інновації у навчальних закладах, що не подали свою інформацію. До Каталогу запропоновано включити дані щодо результативності та поширеності інновацій.

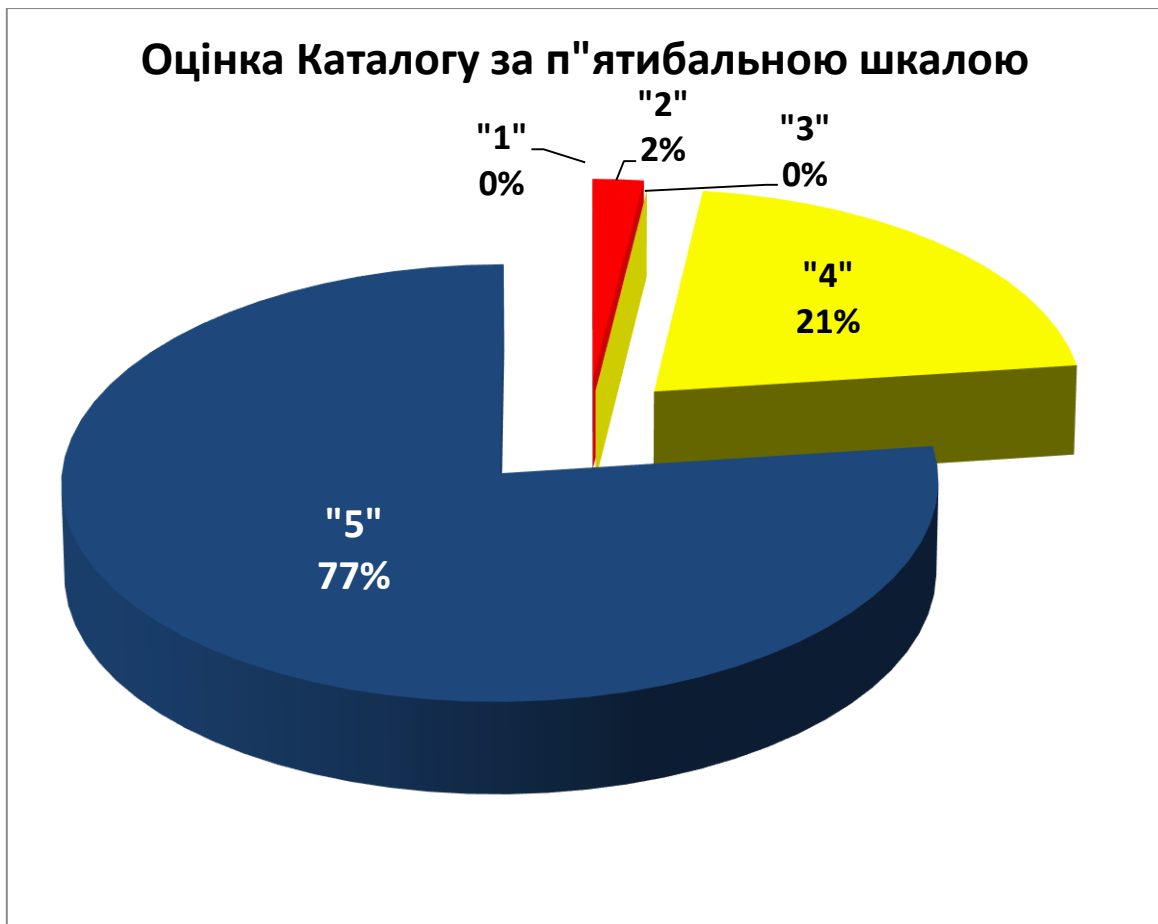
Діаграма 5.4.2. Думка стосовно того, чи потрібно внести до Каталогу нові дані

Показник результативності інновацій включений авторами проекту до паспорту інновації (очікувані / отримані результати експерименту / апробації / упровадження інновації). Інформація щодо результативності інновацій подавалася закладами освіти у надісланих матеріалах до Каталогу. Ця інформація є доступною для користувачів його електронної версії. Водночас показник поширеності інновації не може вважатися вагомим, оскільки рішення щодо впровадження інновації приймається навчальним закладом, виходячи з його унікальної ситуації, потреб і проблем, що потребують розв’язання.

Загалом 77% опитаних оцінили Каталог на “відмінно”, 21% – “добре” і лише одна особа оцінила Каталог на “двійку” (Див. Діаграма 5.4.3). Висновок - 98% учасників семінарів – зацікавлених стейкхолдерів оцінили Каталог позитивно.

Діаграма 5.4.3. Оцінка Каталогу за п’ятибальною шкалою.

Організовано зовнішню експертну оцінку Каталогу. Отримано два експертних висновки на “Каталог освітніх інновацій та інноваційних проектів в Україні” – від І.В. Пліш, директора спеціалізованої школи-дитсадка “Лісова казка” м. Києва, кандидата педагогічних наук (див. Додаток 8.2). та Л.М. Ващенко, директора Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти Університету менеджменту освіти НАПН України, доктора педагогічних наук, професора (див. Додаток 8.3).

VI. Висновки та рекомендації

Українська держава, демократичне, розвинене суспільство потребує підтримки вчителів-інноваторів, прогресивних керівників закладів, відповідальних учнів та громадськості.

Аналіз отриманого під час створення Каталогу досвіду виявив можливість зробити певні висновки та рекомендації для системи освіти та зацікавлених осіб, що подані нижче.

Упровадження в педагогічну практику створеного досвіду відбувається в процесі реалізації системи науково-методичних і організаційних заходів, які забезпечують використання досвіду в масовій педагогічній практиці. Для цього важливо, щоб дана система володіла відповідним ресурсом щодо освітніх інновацій та інноваційних освітніх проектів та здійснювала його регулярне оновлення.

Інноваційна педагогічна діяльність структурно охоплює зовнішні (мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат) і внутрішні (мотивація, зміст, операції) компоненти. Як і будь-яка педагогічна діяльність, вона виконує гностичну (пізнавальну), проектувальну (перспективне планування завдань і способів їх розв'язання), конструктивну (співпраця педагога і вихованців), комунікативну (взаємодія педагога з учнями, колегами), організаторську (поетапність дій педагога і вихованців) функції. Саме тому для опису інновацій, їх аналізу важливим є науково-педагогічний супровід, експертиза, а тому важливим є наукові розробки, заохочення дослідників та педагогів-практиків до виконання досліджень щодо інновацій, їх аналізу та поширення.

Головними особливостями інноваційної педагогічної діяльності є особистісний підхід (спрямованість на особистість, гуманістична природа), творчий, дослідно-експериментальний характер, стійка умотивованість на пошук нового в організації навчально-виховного процесу. При підготовці та підвищення кваліфікації педагогів важливим виявлення індивідуальних спрямованостей вчителів-практиків, їх творчих здібностей на здійснення інновацій у закладах. Створення відповідних механізмів у системі вищої педагогічної та післядипломної освіти є викликом часу.

Включення педагога в інноваційну діяльність може бути наслідком дії різноманітних чинників. Часто до неї спонукає їх невдоволеність методиками, результатами особистої праці, освоєння нових знань, особливо у суміжних сферах, осмислення і якісно нове бачення особистої життєвої місії, іноді - творче осяяння, яке, як правило, є результатом тривалого пошуку й аналізу здобутого на цьому шляху. Для керівників освіти необхідним є врахування думки педагогів-практиків щодо інновацій в системі освіти та усвідомлення того, що інновації не мають поширюватись за так званим остаточним принципом.

Певною мірою важливим залишається ефективний і зовнішній організаційний вплив, тобто цілеспрямоване використання різноманітних форм залучення педагога до інноваційної діяльності, до яких належать:

- організація постійно діючого наукового семінару з найактуальніших проблем, над якими працюють педагоги навчального закладу;
- стажування педагогів при науково-дослідних інститутах і вищих навчальних закладах;
- педагогічні ради, "круглі столи", дискусії, за інноваційною тематикою;

Під час проведення навчання педагогів особливу роль відіграють ділові, евристичні ігри з генерування нових педагогічних ідей. Мотивацію вчителів важливо підтримувати через:

- заохочення творчої діяльності педагогів у методичних об'єднаннях;

- участь у науково-практичних конференціях;
- узагальнення та аналіз власного досвіду і досвіду своїх колег, обмін досвідом;
- заняття на спеціальних курсах підвищення кваліфікації з питань інновацій;
- самостійну дослідницьку, творчу роботу над темами та проблемами реалізації інновацій в освіті;
- участь у колективній експериментально-дослідницькій роботі у межах спільної проблеми, над якою працюють педагоги навчального закладу.

Стратегія інноваційної діяльності педагогічного колективу, окремих педагогів у кожній конкретній ситуації має свої часові обмеження, що залежить від масштабності інновації, від того, скільки часу і яких людських, організаційних, матеріально-фінансових ресурсів вона потребує. Тому відведення часу на обґрунтування інновацій, їх детальну розробку, поширення з боку навчальних закладів є важливим та стосується створення відповідних організаційно-педагогічних умов.

Отже, інноваційна педагогічна діяльність є основою оновлення навчальних закладів, чинником розвитку освітніх систем. Її результат визначають структурні та змістові зміни в роботі закладу, освітньої системи, а за певних умов - створення якісно нової педагогічної практики - авторського закладу чи радикального реформування усієї освітньої системи.

Необхідно враховувати вже існуючий досвід областей щодо збору інформації про освітні інновації та їх поширення. Так, наприклад, в окремих областях України за ініціативи ОШПО проводяться виставки-ярмарки, конкурси-презентації педагогічний інновацій та ідей. Важливим показником у цьому є наявність ініціативи на місцях, а не "зверху". В той же час це означає, що існують різні: кількості тематик (від 13 до 30); форми паспортів інновацій; критерії оцінювання педагогічних інновацій; графіки проведення таких заходів (щорічно або раз на три роки); підходи висвітлення та розповсюдження інформації щодо найкращих освітніх інновацій та освітніх проектів (одні ОШПО друкують каталоги, збірники, інші – лише інформацію на сайті про проведення заходу). Такі практики необхідно підтримувати з боку управлінь освіти та інших зацікавлених структур.

Варто також запропонувати ОШПО, за бажанням, використовувати під час проведення обласних конкурсів Паспорт інновацій, розроблений в рамках даного проекту. Це надасть можливість долучитись більшості закладів до Каталогу.

На сьогодні існує нагальна потреба у створенні електронного каталогу, який міг би постійно поповнюватись та актуалізуватись відповідно внесених до нього інновацій. Електронний ресурс може слугувати платформою для обміну досвідом між закладами та

педагогами. Це дозволить встановити партнерство між навчальними закладами та збагатить педагогічну інноваційну практику. Такий каталог може бути доповнений міжнародними вебінарами, форумами між польськими та українськими колегами для обговорення спільних питань з інновацій. Позитивним аспектом під час реалізації проекту було те, що з боку академічних кіл Національної академії педагогічних наук України біло виявлено готовність представників щодо підтримки таких ініціатив.

VII. Список використаних джерел

1. Абасов З.А. Понятійно-терминологический аппарат инновационной педагогической деятельности// *Философия образования.* – 2006. - №1(15). – С.56-62.
2. Алфімов Д.В. Інноваційна освітня система: шляхи відродження// *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць /* Ред. кол. Л.І. Даниленко та ін. – К.: Логос, 2000. – С. 158-160.
3. Буркова Л.В. Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму управління інноваційним процесом в освіті // *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць /* Ред. кол. Л.І. Даниленко та ін. – К.: Логос, 2000. – С. 231-238.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь: Перун, 2001. – 1440 с.
5. Волосяк А. Методичні рекомендації щодо проведення обласного конкурсу-ярмарку педагогічної творчості освітян Рівненщини у новому 2013 – 2014 навчальному році. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://berezne.lib.rv.ua/berezne/files/pdf-method/yarmarok.pdf> - Назва з екрану.
6. Даниленко Л.І. Менеджмент інновацій в освіті/Лідія Іванівна Даниленко. – К.: Академвидав, 2007. – 120с.
7. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах / Лідія Іванівна Даниленко.- Монографія. – К.: Міленіум, 2004. – 358 с.
8. Даниленко Л.І. Управління процесом здійснення інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти // Л.І. Даниленко. - *Післядипломна освіта в Україні.* – 2003. - №3. – С.70-74.
9. Дані про проведення дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня на базі загальноосвітніх навчальних закладів. Сайт Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://iitzo.gov.ua/diyalnist/innovatsijna-ta-doslidno-eksperimentalna/> - Назва з екрану.
10. Дані про проведення дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня на

- базі загальноосвітніх навчальних закладів / Сайт Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://iitzo.gov.ua/diyalnist/innovatsijna-ta-doslidno-eksperymentalna/> - Назва з екрану.
11. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [навчальний посібник] / Ілона Миколаївна Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
  12. Довбищенко В.І., Іванюк І.В., Овчарук О.В. Каталог інноваційних проектів та інновацій у сфері дошкільної та загальної середньої освіти України // В.І. Довбищенко та ін.// Постметодика. – 2013. - №2 (111). - с.6 - 37.
  13. Довбищенко В.І., Іванюк І.В., Овчарук О.В. Каталог інноваційних проектів та інновацій у сфері дошкільної та загальної середньої освіти України // В.І. Довбищенко та ін.// Постметодика. – 2013. - №2 (111). - с.6 - 37.
  14. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
  15. Завалевський Ю.І. Дослідно-експериментальна робота з оновлення змісту освіти та підвищення її якості на базі навчальних закладів: інформаційно-аналітичний довідник/ Юрій Іванович Завалевський. – К.: Мандрівець, 2011. - 384 с.
  16. Закон України "Про інноваційну діяльність". – 4 липня 2002 р.–www.gdo.kiev.
  17. Інновації в освіті // Постметодика. – 2007. - №4 (75). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum%20Postmetodyka/2007_4.pdf – Назва з екрану.
  18. Інновації в освіті // Постметодика. – 2007. - №4 (75). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum%20Postmetodyka/2007_4.pdf – Назва з екрану.
  19. Інноваційна діяльність ЗНЗ / Упоряд. Л. Галіцина. – К.: Міленіум. – 2005. – 128с.
  20. Інноваційна освіта: підручник для директора / Т. Ковальова. – К.: Вид. «Плеяда», 2005. – 120 с.
  21. Каталог кращих робіт ХХ обласної виставки-презентації педагогічних ідей та технологій “Формування ключових компетентностей учнів на основі інноваційних освітніх технологій”. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2013. – 187 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://edu-post-diploma.kharkov.ua/index.php?option=com_remository&Itemid=26&func=startdown&id=1781 - Назва з екрану.
  22. Каталог освітніх інноваційних проектів та освітніх інновацій - 2013. Сайт Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ime.edu-ua.net/osv_pr.html - Назва з екрану.

23. Конкурсы. Сайт Центра инновационной образовательной информации “Новые направления”. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://cioi.com.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=3:registrars-office&catid=1:school&Itemid=2 – Назва з екрану.
24. Криворучко Н.І., Криворучко К.І. Інноваційні педагогічні технології під час професійної підготовки майбутніх фахівців.- Тези Дев'ятої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “Інновації та традиції в сучасній науковій думці”. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/krivoruchko-ni-krivoruchko-ki-innovatsiyni-pedagogichni-tehnologiyi-pid-chas-profesiynoi-pidgotovki-maybutnih-fahivtsiv/>
25. Межрегиональный конкурс “Калейдоскоп педагогических идей”. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://cioi.com.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=51:mk-2&catid=1:school&Itemid=2 – Назва з екрану.
26. Міжнародний салон винаходів і нових технологій "Новий час", 27-29 вересня 2012 р. / Збірка винаходів і розробок. – С.: Український культурно-інформаційний центр, 2012. – 423 с.
27. Наказ департаменту освіти і науки, молоді та спорту Кіровоградської обласної державної адміністрації №73 від 25.03.2013 “Про проведення обласного ярмарку педагогічних ідей “Освітнянські обрії Кіровоградщини-2013”.
28. Наказ Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації №174 від 14.03.2013р. “Про підсумки проведення X обласного конкурсу-ярмарку педагогічної творчості”.
29. Науково-методичний супровід інноваційної діяльності Івано-Франківським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти: з досвіду роботи : [наук.-метод. зб. / наук. ред. Т. Сущенко, О. Мариновська, Р. Зуб'як]. – Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2012. – 591 с.
30. Обласний ярмарок педагогічних ідей і технологій / Сайт Одеського обласного інституту удосконалення вчителів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvitaodessa.org/?mod=fullNews&id=152> - Назва з екрану.
31. Обласний ярмарок педагогічних ідей та інновацій у початковій школі / Сайт Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.soippo.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=356:2013-04-08-08-51-52 - Назва з екрану.

32. Освітній менеджмент: Навч. посібник /За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.
33. Офіційний сайт відділу освіти Ворошиловської районної в місті Донецьку ради. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://roo-vorosh.ucoz.ru/load/rajonna_vistavka_jarmarok_pedagogichnikh_idej/25 - Назва з екрану.
34. Офіційний сайт Управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.shevrud.kyiv.gov.ua/index.php?w=section&cat=28&id=3858> - Назва з екрану.
35. Педагогічні технології: теорія та практика. Курс лекцій: [навчальний посібник] / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2004. – 180 с.
36. Положення про обсерваторію педінновацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.roippo.org.ua/activities/research/innovation.php> - Назва з екрану.
37. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#n13> – Назва з екрану.
38. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. – К.: АСК, 2004. – 192 с.
39. Про обласний ярмарок педагогічних ідей “Освітнянські обрії Кіровоградщини – 2013” / Сайт Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://koippo.kr.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1014:-1-2013r&catid=1:latest-news - Назва з екрану.
40. Сайт Міжнародного салону винаходів і нових технологій “Новий Час”. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.newtime-ayumel.com - Назва з екрану.
41. Сергійчук О.М., Онищенко Н.П. Інноваційні педагогічні технології в управлінні якістю освіти сучасного навчального закладу. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./Gvpkhdpi/2008_16/220-224.pdf – Назва з екрану.
42. Шапран О.І. Система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів: [монографія] / Ольга Іллівна Шапран. – Переяслав-Хмельницький: С.В. Карпук, 2007. – 370 с.
43. Eksperymenty i innowacje pedagogiczne. Kuratorium Oswiaty w Poznaniu.

- [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://ko.poznan.pl/?page=eksperymenty_i_innowacje_pedagogiczne – Назва з екрану.
44. Kuratorium Oświaty w Warszawie. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.kuratorium.waw.pl/pl/index.html> – Назва з екрану.
45. Rejestr innowacji pedagogicznych wdrażanych w roku szkolnym 2012/2013 w szkołach podstawowych województwa Opolskiego. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
[http://www.kuratorium.opole.pl/innovacje/rejestr%20 12 13 31 12 sp.pdf](http://www.kuratorium.opole.pl/innovacje/rejestr%2012%2013%2031%2012%20sp.pdf) – Назва з екрану.
46. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U. z 2002 r. Nr 56, poz. 506). [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://static1.money.pl/d/akty_prawne/pdf/DU/2002/56/DU20020560506.pdf – Назва з екрану.
47. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U. z 2011 r. Nr 176, poz. 1051). [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20111761051> – Назва з екрану.
48. Wykaz szkół i placówek oświatowych województwa Świętokrzyskiego, wdrażających innowacje pedagogiczne w roku szkolnym 2012/2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://kuratorium.kielce.pl/file_download/3008/pdf-2012-December-14-34314.pdf – Назва з екрану.

VIII. Додатки

8.1 Паспорт інновації

1. Назва інновації: _____
2. Автор (автори) інновації (*прізвище, ім'я, по батькові, посада, науковий ступінь, учене звання*): _____
3. Тип інновації (*освітня система, зміст освіти, виховання, управління, засоби навчання*)¹: _____
4. Інформація про інновацію:
  - короткий зміст інновації (*до 1 сторінки у форматі *.doc (Microsoft Word); розмір шрифту – 12 (гарнітура Times New Roman), інтервал – 1*): _____
  - очікувані / отримані результати експерименту / апробації / упровадження інновації (*до 1 сторінки у форматі *.doc (Microsoft Word); розмір шрифту – 12 (гарнітура Times New Roman), інтервал – 1*): _____
  - джерела, що містять опис інновації (*бібліографічні описи видань, електронні адреси*): _____
5. Стадія інноваційної освітньої діяльності (*експеримент, апробація або розповсюдження інновації*): _____
6. Терміни початку / завершення експерименту (*роки*): _____
7. Орган управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту / апробації / розповсюдження (застосування) інновації (*повна назва органу управління освітою, назва наказу, дата його видання і номер*): _____
8. Установа, організація, що здійснює / здійснювала наукове керівництво експериментом із розроблення інновації (*повна назва, адреса, телефон, факс, e-mail*): _____
9. Науковий керівник експерименту (*прізвище, ім'я, по батькові, посада, науковий ступінь, педагогічне, вчене звання*): _____
10. Навчальний заклад (заклади), установу (установи), підприємство (підприємства), організацію (організації), на базі якої (яких) здійснюється експеримент / апробація інновації / застосовується інновація:
  - повна назва: _____
  - юридичний статус: _____
  - керівник закладу, установи, організації (*прізвище, ім'я, по батькові, посада, науковий ступінь, педагогічне, вчене звання*): _____

¹ Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності.

8.2 Експертний висновок на Каталог освітніх інновацій та інноваційних проєктів в Україні І.В. Пліш, директора спеціалізованої школи-дитсадка “Лісова казка” м. Києва, кандидата педагогічних наук

Інноваційний розвиток освіти постає сьогодні одним з основних пріоритетів держави. Основними рушіями освітніх інновацій традиційно є вчителі-новатори та навчальні заклади, які впроваджують у навчальних процес нові розробки у галузі освіти, виступаючи водночас рушіями інновацій та експериментальними майданчиками для реалізації цікавих та творчих ідей.

Навчальний процес, що відбувається у загальноосвітніх закладах, має бути побудований на сучасних формах управління та самоврядування, актуальних та дієвих формах та методах навчання та виховання, бути наповненим сучасним змістом, що відповідає вимогам інформаційного, технологічного суспільства, відповідати пріоритетам розбудови демократичного суспільства у державі та сприяти формуванню освічених, успішних, компетентних та відповідальних громадян.

Запровадження інновацій та інноваційних освітніх проєктів у ЗНЗ відбувається постійно, однак, нерідким є недостатня поінформованість педагогічної громадськості щодо таких ініціатив. Залишаються відкритими питання, хто має бути носієм інформації щодо освітніх інновацій, яка роль у цьому навчальних закладів, які підходи та критерії мають застосовуватись до оцінювання інноваційних освітніх практик.

Саме тому ініціатива створення Каталогу освітніх інновацій та інноваційних освітніх проєктів, як інформаційного ресурсу є сьогодні на часі. Адже обізнаність вчителів, керівників навчальних закладів та широкої педагогічної громадськості з новими розробками у сфері освіти є важливим чинником розвитку освіти та її успішного інтегрування до європейських, світових освітніх процесів та реформ.

Створений у 2013 році Каталог освітніх інновацій та інноваційних освітніх проєктів складається з 260 інновацій в системі загальної середньої освіти. Практики, що описані у Каталозі, розподілені за типами: управління освітою, освітня система, зміст освіти, засоби навчання, виховання.

Безперечною цінністю укладеного Каталогу є те, що до нього включено інформацію, яка носить всеукраїнський характер, згідно паспортів інновацій, які навчальні заклади укладали самостійно відповідно до наданого загального формату. Такий підхід до укладання Каталогу та розподіл за типами інновацій дозволив укладачам висвітлити напрацювання педагогів та систематизувати освітні інновації та інноваційні освітні проєкти.

Цінним у Каталозі є й те, що представлені у ньому відомості містять інформацію щодо змісту інноваційних освітніх практик, наукове керівництво, а також контакти осіб, що є координаторами поданих інновацій. Це надає не тільки можливість ознайомлення зі змістом інновацій, а й налагодження контактів між школами та іншими закладами з питань запровадження та поширення інновацій у практику роботи школи.

Особливою заслугою авторів є те, що Каталог було представлено у електронному вигляді на сайті Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та опубліковано у фаховому педагогічному виданні «Постметодика». Здійснений аналіз Каталогу дозволив дійти висновку про необхідність подальшого поширення інформації щодо освітніх інновацій та інноваційних освітніх практик та за можливості до подальшого розширення Каталогу новими відомостями про педагогічні інновації у закладах України.

8.3 Експерт висновок на Каталог освітніх інновацій та інноваційних проектів в Україні Л.М.Ващенко, директора Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти Університету менеджменту освіти НАПН України, доктора педагогічних наук, професора

Соціально-економічні трансформації в Україні, світові процеси інформатизації, інтеграції та глобалізації суттєво впливають на розвиток сучасної системи освіти. Основою інноваційного розвитку держави і кожної особистості є висока якість освіти, досягти якої неможливо без освітніх інновацій.

Нові цілі модернізації освітньої галузі спрямовані на розвиток національної системи освіти, що має відповідати викликам часу і потребам особистості, яка здатна реалізувати себе в суспільстві, що постійно змінюється. Такі цілі освіти зумовлюють пріоритетність досліджень в галузі педагогічної інноватики, яка в 90-х роках ХХ століття виокремилась у потужний напрям наукового супроводу модернізації освіти на всіх рівнях. Адже наука про педагогічні нововведення своїм об'єктом визначає процеси розвитку освітніх систем на основі продукування, розповсюдження та освоєння інновацій, дослідження ефективності інноваційних змін.

Інновації в освіті за масштабом перетворень та формами нововведень можливо розподілити на педагогічні (навчальні і виховні) та організаційні (управлінські). До масштабних належать: гуманістична освітня парадигма; державні стандарти освіти; 12 – бальна шкала оцінювання навчальних досягнень учнів; ступенева освіта; варіативність навчальних закладів і форм здобуття освіти тощо. Локальні освітні інновації стосуються оновлення освітнього процесу, забезпечення зміни його форм, методів, засобів навчання, виховання й управління. До локальних інновацій належать: індивідуальні і групові форми навчання; проектно-цільова, системно-модульна, системно-регіональна форми управління; активні, інтерактивні методи навчання; мотиваційно-ціннісні методи навчання; економічні методи управління; комп'ютерні та телекомунікаційні методи навчання; комп'ютерні технології в управлінні тощо.

Загальноосвітні навчальні заклади є рушіями змін в освіті, основними майданчиками, де здійснюються та поширюються інновації, перш за все, локального рівня. Сьогодні очевидним є те, що традиційна школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок від покоління до покоління, від учителя до учня, не встигає за темпами їх нарощування. Сучасна школа недостатньо розвиває якості, необхідні її випускникам для того, щоб самостійно самовизначитися у глобалізованому та динамічному світі, вміння приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активними, конкурентоздатними й мобільними суб'єктами на ринку праці.

Запровадження освітніх інновацій різного рівня сприяє вирішенню вищезгаданих проблем. Однак, невирішеним залишається питання поінформованості педагогічної громадськості щодо інновацій та інноваційних освітніх проектів. Важливим є запровадження інформаційного ресурсу, який би надавав повну інформацію щодо інновацій, був постійно оновлюваним.

Саме тому на часі є створення Каталогу освітніх інновацій та інноваційних освітніх проектів, який було укладено у 2013 р. спільними зусиллями науковців НАПН України та громадських освітніх організацій. Адже поінформованість вчителя, директора школи, методиста з новими розробками у сфері освіти є важливим чинником розвитку освіти та її успішного інтегрування до світових освітніх модернізаційних процесів.

Каталог освітніх інновацій та інноваційних освітніх проектів об'єднав більш ніж 260 інновацій в системі загальної середньої освіти з різних питань – форм та методів навчання та виховання, засобів навчання, управління навчальними закладами. Освітні інноваційні практики, подані у Каталогі, поділено за типами: управління освітою, освітня система, зміст освіти, засоби навчання, виховання.

Заслугує на схвалення те, що до укладеного Каталогу включено відомості за паспортами інновацій, побудовані на розробках провідних науковців НАПН України.

Опис інноваційних практик охоплює всеукраїнський рівень поширення, а також містить і локальні ініціативи. Важливим для педагогів є й те, що у Каталогі міститься інформація про зміст інноваційних практик, подано контакти відповідальних осіб, що надає можливість поширити та впровадити дані практики у роботу закладів, а також здійснювати обмін досвідом.

Важливим також є створення електронної версії Каталогу, який представлено на сайті Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

Отже, загалом, слід визначити безперечну цінність виконаної роботи щодо укладення Каталогу освітніх інновацій та інноваційних освітніх проектів, яку, на наш погляд, потрібно підтримувати та продовжувати на майбутнє. А тому, виконана робота заслуговує на позитивну оцінку та на подальший розвиток у педагогічні практики.

8.4 Анкета учасника семінару з оцінку Каталогу

1. Чи вважаєте Ви створення Каталогу освітніх інновацій актуальним?

- Згоден
- Не згоден

2. Чи всі типи інновацій, на Вашу думку, представлені в Каталогі?

- Так
- Ні
- Якщо «Ні», то які треба додати _____

3. Чи потрібно внести додаткові дані до Каталогу?

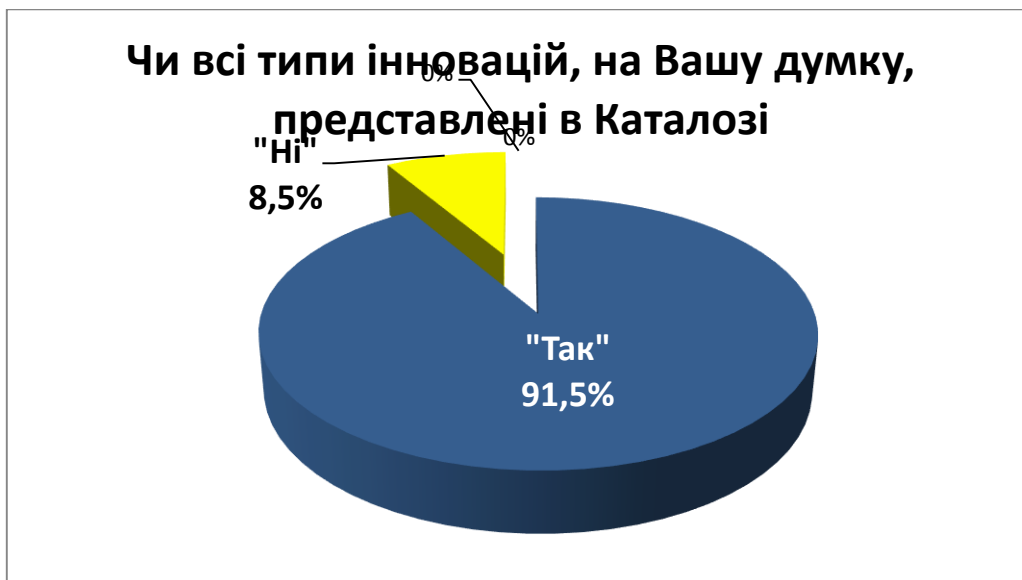
- Так
- Ні
- Якщо «Так», то які саме _____

4. Поставте, будь ласка, Вашу оцінку Каталогу за 5-ти бальною шкалою

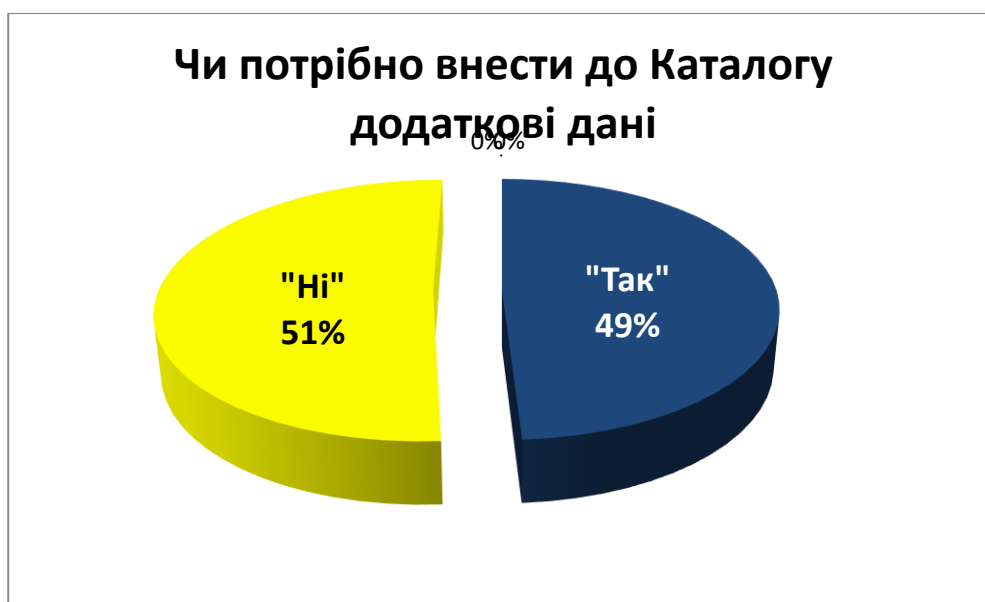
1   2   3   4   5

8.5 Діаграми з результатами зовнішньої оцінки Каталогу учасниками двох науково-практичних семінарів

Діаграма 1. Думка стосовно того, чи всі типи інновацій представлені в Каталозі

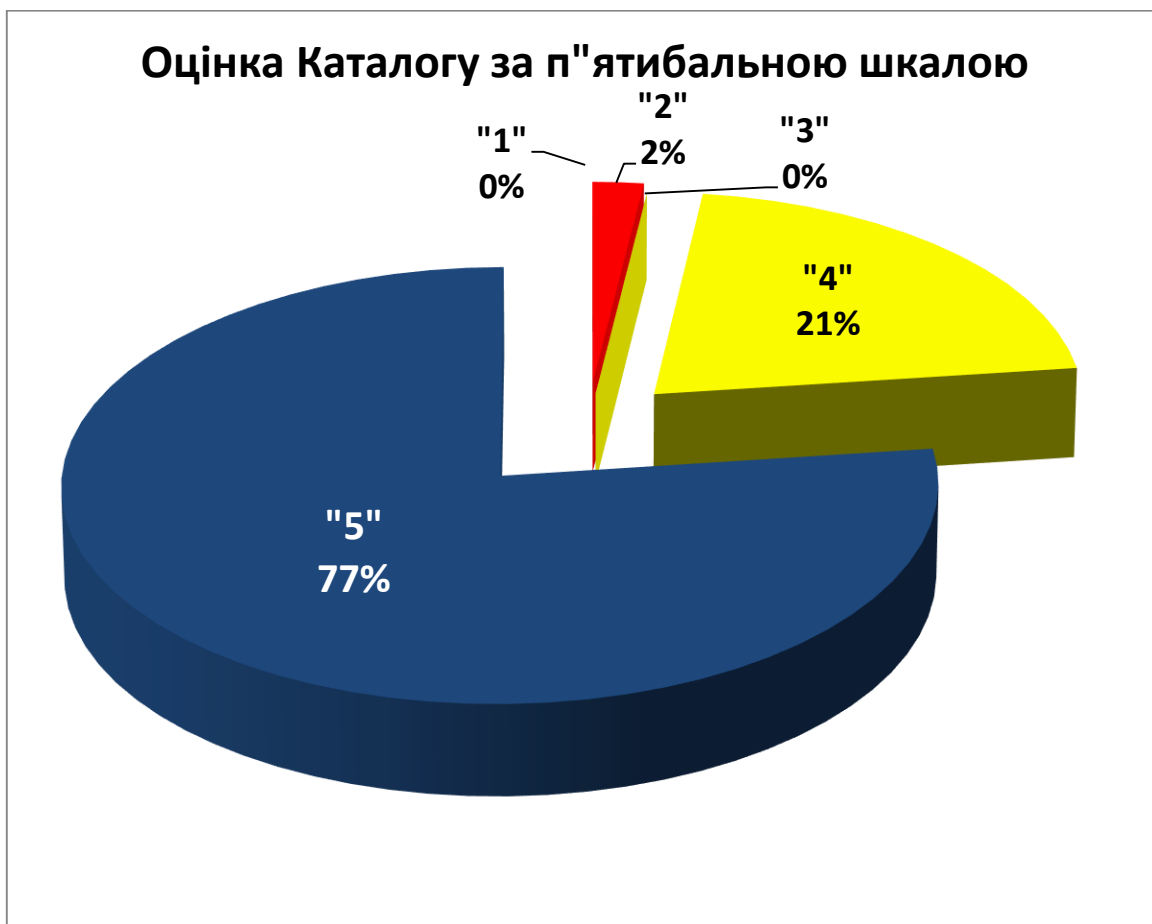

Діаграма 2. Думка стосовно того, чи потрібно внести до Каталогу нові дані

Діаграма 3. Оцінка Каталогу за п'ятибальною шкалою.

8.6 Програма науково-практичного семінару «Освітні інновації в умовах розвитку інформаційного суспільства», 9 жовтня 2013р., м. Полтава

Організатори: громадська організація «Об'єднання «Агенція розвитку освітньої політики», Міжнародний фонд «Відродження», Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В.Остроградського

Дата проведення: 9 жовтня 2013 року, 10.00 – 14.00.

Місце проведення: Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В.Остроградського (м. Полтава, вул. Жовтнева, 64-Ж, ауд. 4.1, 4.2).

Цільова аудиторія: науковці, вчителі, методисти, керівники ЗНЗ та представники громадянського суспільства.

Мета семінару: ознайомити учасників семінару з інноваційними практиками в системі загальної середньої освіти України, критеріями оцінювання освітніх інновацій, відкритими ресурсами для ознайомлення з досвідом інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів.

10.00 – 11.00	Реєстрація учасників
11.00 – 11.10	Вітальне слово організаторів: - від департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації - від ПОППО - від ГО «Агенція розвитку освітньої політики»
11.10 – 11.20	Філософія інновацій в системі освіти: успіхи та ризики <i>Кленко Сергій Федорович, ПОППО з наукової роботи, д.ф.н.</i>
11.20– 11.40	Підтримка інновацій в освіті: відкритий доступ до інноваційних освітніх практик <i>Овчарук Оксана Василівна, зав. Інформаційно-аналітичним відділом педагогічних інновацій ІТЗН НАПН України, к.п.н., с.н.с. Питання та відповіді</i>
11.40 -11.50	Використання інформаційно-освітнього середовища в управлінському процесі <i>Ветров Іван Васильович, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародного співробітництва Рівненського ОППО</i>
11.50 – 12.10	Критерії оцінювання освітніх інновацій у дослідженнях вітчизняних науковців <i>Довбищенко Володимир Ігорович, науковий співробітник Президії НАПН України</i>
12.10 – 12.30	Каталог освітніх інновацій: відкритий ресурс для інноваційних практик <i>Іванюк Ірина Володимирівна, н.с. Інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій ІТЗН НАПН України. Питання та відповіді</i>
12.30 – 13.00	Перерва на каву
13.00 – 13.10	Інновації в діяльності загальноосвітніх навчальних закладів Полтавської області <i>Сиротенко Г.О., завідувач центру пед інновацій та інформації ПОППО</i>
13.10 –13.50	Організація інноваційної практики: проблеми та перешкоди на шляху реалізації. Виступи керівників і вчителів ЗНЗ
13.50 – 14.00	Підведення підсумків. Закриття семінару
1 5 . 0 0	Обід

8.7 Програма науково-практичного семінару «Інновації в системі загальної середньої освіти: досвід та перспективи», 19 листопада 2013р., м. Київ

Організатори: громадська організація «Об'єднання «Агенція розвитку освітньої політики», Міжнародний фонд «Відродження», спеціалізована школа №181 ім. Івана Кудрі.

Дата проведення: 19 листопада 2013 року, 13.00 – 17.00.

Місце проведення: Спеціалізована школа №181 ім. Івана Кудрі, м. Київ, Печерський р-н, вул. Івана Кудрі, 22-А.

Цільова аудиторія: науковці, вчителі, методисти, керівники ЗНЗ та представники громадянського суспільства.

Мета семінару: ознайомити учасників семінару з інноваційними практиками в системі загальної середньої освіти України, критеріями оцінювання освітніх інновацій, відкритими ресурсами для ознайомлення з досвідом інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів.

13.00 – 13.30	Реєстрація учасників, кава
13.30 – 13.50	Вітальне слово організаторів: - від спеціалізованої школи №181 ім. Івана Кудрі - від районного відділу освіти Печерського району - від Міжнародного фонду «Відродження» - від ГО «Агенція розвитку освітньої політики» - від ІППО КУ ім. Б.Гринченка
13.50 – 14.00	Критерії оцінювання освітніх інновацій у дослідженнях вітчизняних науковців <i>Довбищенко В.І.</i> , науковий співробітник Президії НАПН України
14.00 – 14.20	Підтримка інновацій в освіті: відкритий доступ до інноваційних освітніх практик <i>Овчарук О.В.</i> , зав. Інформаційно-аналітичним відділом педагогічних інновацій ІТЗН НАПН України, к.п.н., с.н.с. <i>Питання та відповіді</i>
14.20 – 14.40	Каталог освітніх інновацій: відкритий ресурс для інноваційних практик <i>Іванюк І.В.</i> , заст. голови правління ГО «Агенція розвитку освітньої політики», науковий співробітник Інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій ІТЗН НАПН України. <i>Питання та відповіді</i>
14.40 – 15.00	Здорове харчування – інноваційний підхід до навчання дітей здоровому способу життя <i>Бурау О.Ф.</i> , заступник керівника з виховної роботи спеціалізованої школи №181 ім. Івана Кудрі
15.00 – 15.20	Досвід реалізації експериментальних освітніх програм фонду «Крок за кроком» <i>Софій Н.І.</i> , голова ВФ «Крок за кроком» <i>Питання та відповіді</i>
15.20 – 15.40	Використання сучасних комп'ютерних засобів, технологій і мережі Інтернет у професійної діяльності вчителя <i>Сороко Н.В.</i> , старший науковий співробітник Інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій ІТЗН НАПН України, к.п.н. <i>Питання та відповіді</i>
15.40 – 16.00	Інноваційні форми та методи навчально-виховної роботи з розвитку лідерської компетентності старшокласників <i>Нідзельська В.М.</i> , заступник директора Київського ліцею бізнесу з навчально-виховної роботи <i>Питання та відповіді</i>
16.00 – 16.30	Підведення підсумків. Закриття семінару
16.30- 17.00	Фуршет

8.8 КАТАЛОГ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ТА ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ²

(Укладено за фінансової підтримки Міжнародного Фонду "Відродження")

Каталог розроблено в 2013 р. за сприяння управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Університету менеджменту освіти НАПН України, закладів післядипломної педагогічної освіти, Асоціації керівників шкіл м. Києва, Громадської організації «Агенція розвитку освітньої політики», Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», Благодійної організації «Центр споживчих ініціатив» на основі інформації закладів освіти та громадських організацій.

Подані відомості не належать упорядникам Каталогу, упорядники не несуть відповідальності за достовірність наданої інформації, але використання будь-яких матеріалів Каталогу у цілісному вигляді та посилання на даний ресурс обов'язкове.

Каталог є відкритим для доповнення. Відповідну інформацію необхідно надсилати за формою паспорту інновацій на електронну адресу innovationscatalog@gmail.com.

Повна версія каталогу на <http://www.ime.edu-ua.net>.

№ п/п	Назва інновації	Заклади, де впроваджуються інновації	Тип інновації	Наукове керівництво	Контактна інформація
1.	Адаптивне управління дошкільним навчальним закладом	Ковельський дитячий садок-ясла «Ромашка» № 4 Ковельської міської ради Волинської області	Управління	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Вознюк Василь Степанович - доцент кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО, кандидат політичних наук; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
2.	Адаптивне управління освітнім закладом нового типу	Навчально-виховний комплекс «загальноосвітня школа І-ІІІ ступеня № 13 - колегіум» міста Ковель	Управління	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Вознюк Василь Степанович - доцент кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО, кандидат політичних наук; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
3.	Арт-методи у розвитку	Луцький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-	Освітня система	Волинський інститут	Андрейчин Світлана Ростиславівна - завідувач центру практичної

² Укладачі:

Довбищенко Володимир Ігорович, науковий співробітник Науково-організаційного відділу Президії Національної академії педагогічних наук України,

Іванюк Ірина Володимирівна, науковий співробітник інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України,

Овчарук Оксана Василівна, завідувач Інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник.

	емоційного інтелекту та творчого потенціалу школярів в освітньому просторі	III ступенів № 22 - ліцей Луцької міської ради»		післядипломної педагогічної освіти	психології і соціальної роботи Волинського ІППО, практичний психолог-методист; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
4.	«Без минулого немає майбутнього!»: обласна школа-лабораторія	1. Дошкільний навчальний заклад ясла-садок загального типу № 13 «Світлячок» відділу освіти Шахтарської міської ради. 2. Дошкільний навчальний заклад ясла-садок загального типу №14 «Мир» відділу освіти Шахтарської міської ради	Виховання	Луганський національний університет імені Тараса Шевченка	Стаєнна Олена Олександрівна - асистент кафедри дошкільної та початкової освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка; 91011, м. Луганськ, вул. Оборонна, буд. 2-А, e-mail: mail@luguniv.edu.ua
5.	Білінгвальне навчання	Конотопська спеціалізована школа II-III ступенів № 2 Конотопської міської ради Сумської області	Засоби навчання		Матвійчик Олена Борисівна - директор школи; 41601, Сумська обл., м. Конотоп, вул. Виконкомівська, 12, ☎ (05447) 4-63-42
6.	«Вибір успішної професії»: науковий психолого-педагогічний проект	1. Загальноосвітня школа I-III ступенів №3 м. Обухів Київської області. 2. Красилівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ст. № 5 та гімназія» Хмельницької області. 3. Гімназія № 1 ім. К. Д. Ушинського м. Сімферополь. Усього 19 загальноосвітніх навчальних закладів	Освітня система	Інс титут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Наказ МОНМС України від 01.06.2011 № 505	Побірченко Неля Антонівна - доктор психологічних наук, професор, завідувачка відділу профорієнтації і психології професійного розвитку Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; 04053, м. Київ, вул. Артема, 52-А, ☎ (44) 226-3180, e-mail: president@naps.gov.ua Самойленко Г. Е. - методист вищої категорії відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України;

					03035, м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-13, e-mail: institut@iitzo.gov.ua
7.	Використання інноваційних технологій у навчально-виховному процесі як засіб формування життєвих компетенцій	Луцький навчально-виховний комплекс № 26 Луцької міської ради Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Щоголева Людмила Олександрівна - доцент кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎. (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
8.	Використання мемуаристики в школі	1. Рогатинська спеціалізована ЗОШ І–ІІІ ст. № 1 з поглибленим вивченням іноземної мови. 2. Гімназія № 3 Івано-Франківської міської ради	Зміст освіти	Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Федунь Марія Романівна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та методики навчання Івано-Франківського ОІППО; 76000, м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3, ☎ (03422) 2-24-93, e-mail: mail@oippo.if.ua
9.	Виховання у старшокласників якостей суб'єкта громадянського суспільства	Макіївська гімназія Макіївської міської ради Донецької області	Виховання	Центр національного виховання Донецького ОІППО	Ломакіна Г. І. - завідувач кафедри виховання Донецького ОІППО; 83001, м. Донецьк, вул. Артема, 129-А, ☎ (062)305-18-86, (062)304-68-87, e-mail: ipoprim@narod.ru
10.	«Відкритий світ» - національний проект створення інформаційно-комунікаційної освітньої мережі національного рівня на базі технологій радіозв'язку четвертого покоління 4G	Проект реалізуватиметься в усіх 25 областях України, містах Київ та Севастополь. За результатами пілотного проекту буде запроваджено модель впровадження проекту у 2000 школах по всій території України	Освітня система	Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами. Наказ МОН України №1252/147 від 03.11.2011	Курус І. Ф. - керівник національного проекту, Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами; 01601, м. Київ, вул. Велика Житомирська, 11, ☎ 044-254-40-15, e-mail: info@ukrproject.gov.ua

11.	Відпочинок під час навчання	КУ «Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 4», м. Суми, Сумської області	Засоби навчання	Комунальний заклад «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»	Волкова Тетяна Павлівна - директор школи, учитель вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист; 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, буд. 79, ☎ (0542)22-52-70, e-mail: sumyschool4@rambler.ru
12.	Вплив емоційного та лінгвістичного інтелекту на розвиток міжкультурної комунікації учнів	Луцька гімназія № 18 Луцької міської ради Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Свиридюк Тетяна Володимирівна - завідувач відділу гуманітарних дисциплін Волинського ОІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
13.	Вплив предметно-методичних компетентностей учителя на формування учнівських компетенцій у галузі «Суспільствознавство» в умовах реформування освіти	1. Навчально-науковий інститут історії та права Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. 2. Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. 3. Новобузька гімназія Новобузької районної ради. 4. Новоодеська гуманітарна гімназія Новоодеської районної ради. 5. Єланецька гуманітарна гімназія Єланецької районної ради та ін.	Зміст освіти	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Старева Анна Михайлівна - к.пед.н., доцент, завідувач кафедри суспільствознавчої освіти, директор Миколаївського ОІППО; 54001, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua , anna.stareva@mail.ru
14.	Вплив розумових ігор на результати навчально-виховної діяльності учнів	Тернопільський навчально-виховний комплекс «Школа-ліцей № 6 ім. Н. Яремчука»	Зміст освіти	Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти	Остапчук Олександр Миколайович - вчитель-методист, відмінник освіти України; e-mail: school6_ter@mail.ru . Янкович О. В. - зав. кафедрою педагогічної майстерності та інноваційних технологій Тернопільського ОІППО, e-mail: admin@ippo.edu.te.ua

15.	Впровадження в за галь ноосвітніх за кла дах та органах управління освітою системи «ІСУО-2012»	Перелік експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів див. у додатку до наказу МОНМС України від 21.06.2012 № 729	Освітня система	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Наказ МОН України № 729 від 21.06.2012 року та № 1345 від 29.11.2012 року	Серебрянський В. М. - голова робочої групи з організації впровадження системи «Україна. Інформаційна система управління освітою», заступник директора Інституту інноваційних технологій і змісту освіти; 03035, м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-13, e-mail: institut@iitzo.gov.ua
16.	Впровадження електронних навчальних курсів та дистанційних форм навчання у навчально-виховний процес	Навчально-виховний комплекс «Школа-гімназія» № 6 Джанкойської міської ради Автономної Республіки Крим	Засоби навчання	Кримський республіканський інститут післядипломної педагогічної освіти	Бочкала Олександр Євгенович - директор гімназії; 96108, Автономна Республіка Крим, м. Джанкой, вул. Леніна, 46
17.	Впровадження інноваційної авторської технології Диханової Б. С., викладання літератури (інтегрований курс)	1. Азовський НВК «Загальноосвітня школа I-III ступенів - гімназія» Азовської селищної ради Джанкойського району АРК. 2. Побєдненська ЗОШ Побєдненської селищної ради Джанкойського району Автономної Республіки Крим. 3. Зарічненська ЗОШ Зарічненської селищної ради Джанкойського району Автономної Республіки Крим. 4. Ярकोполенська ЗОШ Ярकोполенської селищної ради Джанкойського району Автономної Республіки Крим	Освітня система	Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського. Науково-методичний центр нових технологій навчання російської мови та літератури «Словесник» при Воронежському державному педагогічному університеті	Колтухова І. М. – к. філол. наук, доцент кафедри методики викладання філологічних дисциплін факультету слов'янської філології та журналістики Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського; 95007, Автономна Республіка Крим, м. Сімферополь, проспект академіка Вернадського, 4, ☎ (0652) 60-80-50, (0652) 54-50-36, e-mail: rector@crimea.edu
18.	Впровадження особистісно	Первомайська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2	Засоби навчання	Кримський республіканський	Остапенко Ольга Юріївна - директор школи, учитель фізики

	зорієнтованих технологій у навчальний та виховний процес	Первомайської районної ради Автономної Республіки Крим		інститут післядипломної педагогічної освіти	вищої кваліфікаційної категорії «Старший учитель»; АРК, Первомайський р-н, смт. Первомайське, вул. Петухова, 3 ☎ (6552) 9-25-73
19.	Впровадження здоров'язбережних технологій у навчально-виховний процес ЗНЗ як умова формування культури здоров'я учнів	Кременчуцька загальноосвітня школа I-III ст. № 12 м. Кременчука Полтавської області	Виховання	Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г.Короленка	Кійло Олександра Іванівна, заступник директора школи, вчитель-методист, відмінник освіти України; 39622, м. Кременчук, вул. Тельмана, 52, ☎ (0536) 722401, e-mail: school12.12@mail.ru
20.	«Гармонія інтелекту та здоров'я» («Піснєзнайка»): медико-педагогічний проект	1. Макарівський НВК «Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів - природничо-математичний ліцей» Макарівського району Київської області. 2. Пашківська ЗОШ I-III ступенів Макарівського району Київської області. 3. Червонослобідська ЗОШ I-III ступенів Макарівського району Київської області. 4. Новосілівська ЗОШ I-III ступенів Макарівського району Київської області. 5. Білоцерківська спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів № 12 з поглибленим вивченням інформаційних технологій Білоцерківської міської ради Київської області. 6. Білоцерківська ЗОШ I-III ступенів № 5 Білоцерківської міської ради	Освітня система	Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України. Інститут педіатрії, акушерства і гінекології Національної академії медичних наук України. Український науково-дослідний інститут соціальної і судової психіатрії та наркології Міністерства охорони здо ров'я	Яновська Наталія Миколаївна - президент Міжнародного інноваційного центру гармонійного розвитку людини, к. мед.н.; Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України; 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, e-mail: ipv@ipv.org.ua , web: http://ipv.org.ua . Інститут педіатрії, акушерства і гінекології Національної академії медичних наук України; 04050, м. Київ , вул. Платона Майбороди (Мануїльського), 8. ☎ (044) 483-80-67, факс. (044) 483-26-32, e-mai: ipag@ukr.net . Український науково-дослідний інститут соціальної і судової психіатрії та наркології Міністерства охорони здоров'я України;

		Київської області. 7. Спеціалізована школа I-III ступенів № 3 з поглибленим вивченням окремих предметів м. Маріуполь Донецької області. 8. Гімназія № 34 «Либідь» м. Київ		України. Наказ МОН України від 10.11.2008 №1028	04080, м. Київ, вул.Фрунзе, 103, ☎ (044) 468-32-15, e-mail: undisspn@ukr.net
21.	Гуманно-особистісний підхід до дітей в освітньому процесі	Шосткинська спеціалізована школа I ступеня № 13 Шосткинської міської ради	Виховання	Амонашвілі Ш. О. - академік Російської академії освіти, професор, д. психол. наук, іноземний член НАПН України, керівник Міжнародного центру гуманної педагогіки	Галицька Валентина Андріївна - директор школи; 41100, Сумська область, м. Шостка, вул. Комуністична, 4-А, ☎ (05449) 4-64-07
22.	Дворічне стажування молодих спеціалістів галузі освіти при Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Освітня система	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Шевченко Оксана Анатоліївна - старший викладач кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського ОІППО; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ (512) 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
23.	Дидактико-методична система розвитку дитячої творчості у межах навчально-виховного процесу дошкільного та загальноосвітнього	1. Цюрупинська спеціалізована школа I-III ст. № 4 з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного напрямку Цюрупинської районної ради Херсонської області. 2. Івано-Франківський ДНЗ № 1 Івано-Франківської міської ради.	Освітня система	Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка. Комунальний вищий	Митник Олександр Якович - професор кафедри педагогіки початкової освіти та методик природничо-математичних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Б. Грінченка, д. пед. н.; 04053, м. Київ, вул. Воровського,

	навчального закладу	3. Івано-Франківський ДНЗ № 10 Івано-Франківської міської ради та ін.		навчальний заклад Херсонської обласної ради «Херсонська академія неперервної освіти». Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	18/2, ☎ (044) 272-19-02 Воронюк Ірина В'ячеславівна – к. психол. н., доцент кафедри початкового навчання та виховання, дошкільної освіти ХАНО; 73034, м. Херсон, вул. Покришева, 41, ☎ (0552)37-02-00, 41-08-10, 41-08-11, факс 37-05-92, e-mail: suitti.ks@gmail.com Попович Надія Дмитрівна - завідувач відділу лабораторії дошкільної і початкової освіти Івано-Франківського ОІППО; ☎. (факс) (03422) 2-23-87, (03422) 3-11-84, 2-24-93, e-mail: mail@oippo.if.ua
24.	Дистанційна бізнес-школа для старшокласників	Донецький державний університет управління, кафедра інноваційного менеджменту та управління проектами	Зміст освіти	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Пасечнікова Лариса Павлівна - к.п.н., доктор філософії, завідувач кафедри природничо-наукових дисциплін та методики їх викладання Донецького ОІППО; ☎ (062) 304 64 56, e-mail: ipoprim@yandex.ru
25.	«Дистанційне навчання учнів»: науково-педагогічний проект	1. Вінницький технічний ліцей; 2. Фізико-математична гімназія № 17. 3. Навчально-виховний комплекс № 30 «Середня загальноосвітня школа I-III ступенів - гімназія ім. Т. Г. Шевченка» м. Вінниця. 4. Загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 м. Бершадь. 5. Загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 м. Літин Вінницької області.	Засоби навчання	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Наказ МОН України від 29.12.2009 № 1231	Самойленко Г. Е. - методист вищої категорії відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти; 03035, м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-14, e-mail: institut@iitzo.gov.ua

		6. Запорізький багатoproфільний ліцей № 99. 7. Енергодарська багатoproфільна гімназія «Гармонія». 8. «Гімназія - Мала академія наук» № 1 «Таврія» Мелітопольського району та ін.			
26.	«Духовно-моральне становлення особистості в полікультурному соціумі Криму»: науково-дослідницька та експериментальна робота	Навчально-виховний комплекс «Таврійська школа-гімназія № 20» Сімферопольської міської ради Автономної Республіки Крим	Виховання	Інститут проблем виховання НАПН України. Кримський республіканський інститут післядипломної педагогічної освіти. Сімферопольська і Кримська єпархія УПЦ МП	Древетняк Галина Іванівна - директор НВК № 20, вчитель вищої категорії, вчитель-методист, відмінник освіти України; 95044 м. Сімферополь, вул. Кечкеметська, 4-А, ☎ (032) 22-03-02
27.	Екологія і сталий розвиток: зміни життя на краще!	10 ЗНЗ Миколаївської області	Виховання	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Бацуровська Ірина Володимирівна, Гапиченко Галина Євгенівна, Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ (512) 37-85-89, e-mail: moippp@moippp.mk.ua
28.	Європейський клуб як засіб формування життєвих компетентностей особистості щодо підготовки її до життя у Європі	1. Горлівський НВК «ЗОШ I-III ступенів № 25 - багатoproфільний ліцей «Успіх». 2. Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій»	Виховання	Управління освіти і науки Донецької облдержадміністрації Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної	Князева А. В. - вчитель французької мови; 84629 м. Горлівка, вул. Оленіна, 10, ☎ (0624)52-40-44, e-mail: shcool25@inbox.ru Нудьга Віта Олександрівна - викладач вищої категорії, старший викладач; e-mail: vitanudga@yandex.ua

				освіти	
29.	Загальна управлінська підготовка	Київський ліцей бізнесу	Освітня система		Паращенко Людмила Іванівна - директор Київського ліцею бізнесу, доктор управління, к.пед.н. ; 03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32 ☎ (044) 450 5562, e-mail: lyceum@lecos.org , parashchenko@yahoo.com
30.	Засіб занурення у вивчення мови	Київська гімназія східних мов № 1	Засоби навчання	Інститут Конфуція при Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка	Чжен В. А., Кевень С.; ☎ (050) 358-57- 83, e-mail: Sun_kewen@126.com , Eternity_club@ukr.net
31.	«Заслужені освітяни Миколаївщини». Освітньо-культурологічний проект	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Виховання	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Шуляр Василь Іванович - к.пед.н., доцент, заступник директора з наукової роботи, завідувач кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, Миколаївського ОІППО, заслужений учитель України; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ (512) 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
32.	«Громадські слухання проектів оздоровчих зон м. Київ»: імітаційно-рольова гра	Київський ліцей бізнесу	Засоби навчання		Андруховець Петро Михайлович - заступник директора Київського ліцею бізнесу з профільного навчання; 03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32; ☎ (044) 450- 55-62; e-mail: lyceum@lecos.org
33.	Інформаційно-комунікаційне середовище приватного загальноосвітнього	1. Приватний загальноосвітній навчальний заклад «Гімназія АПОГЕЙ». 2. Спеціалізована школа-дитсадок з поглибленим вивченням іноземних	Управління освітою, засоби навчання	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України	Пліш Ірина Валеріївна - директор спеціалізованої школи-дитсадку з поглибленим вивченням іноземних мов «Лісова казка», к.п.н.; 03062, м. Київ, вул. Чистяківська,

	навчального закладу	мов «Лісова казка»			24, ☎ 8 (044) - 400-51-79, факс 8 (044) - 443-82-12, e-mail: apogey95@ukr.net
34.	Індивідуальний освітній маршрут як засіб реалізації освітніх потреб особистості	Ясинуватська загальноосвітня школа I-II ступенів № 7 Ясинуватської міської ради Донецької області.	Освітня система	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Леонова Людмила Миколаївна - директор школи, відмінник освіти України, вчитель-методист; e-mail: school720087@yandex.ru Родигіна Ірина Вікторівна - завідувач кафедри педагогіки, психології та педагогічної творчості, к.пед.н., доцент Донецького ОІППО; e-mail: ipoprim@narod.ru
35.	Інноваційна модель розвитку «Школа майбутнього»	1. Добропільський НВК «Спеціалізована школа I-III ступенів № 3 з поглибленим вивченням окремих предметів - дошкільний навчальний заклад». 2. Донецька багатoproфільна гімназія № 150 Донецької міської ради Донецької області. 3. Феодосійський навчально-виховний комплекс. «Загальноосвітня школа I-III ступенів - гімназія» №17 Феодосійської міської ради та ін.	Зміст освіти, управління	Інститут педагогіки НАПН України. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Донецький ОІППО. Кримський республіканський інститут післядипломної педагогічної освіти. Постанова КМУ від 30 серпня 2007 р. № 1071 «Про затвердження Державної цільової соціальної	Горlach Т. А. - завідувачка сектору інноваційної діяльності відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Кальченко Інна Володимирівна - директор Добропільського НВК; Донецька обл., м. Добропілля, вул. Першотравнева, буд. 73, ☎ 2-40-42 Пасечнікова Лариса Павлівна - завідувачка кафедри природничо-математичних дисциплін та методики їх викладання Донецького ОІППО, к.п.н.; м. Донецьк, вул. Артема, 129-А, ☎ (062) 305-18-86, www.ippo.dn.ua Шепелюк Іван Юхимович - директор Феодосійського НВК; Автономна Республіка Крим, 98105, м. Феодосія, вул. Гарнаєва, 70. Резник Оксана Володимирівна - доцент кафедри філології, к. філол.

				програми «Школа майбутнього» на 2007-2010 роки»	наук; 95000, м. Сімферополь, Автономна Республіка Крим, вул. Леніна, буд. 15, e-mail: info@krippu.edu.ua
36.	Інноваційні технології в управлінській діяльності на основі акмеологічного підходу	Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 11 - ліцей» міста Ковель	Управління	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Вознюк Василь Степанович - доцент кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО, к. політ.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
37.	«Інтелект України»: науково-педагогічний проект	1. Навчально-виховний комплекс № 169 м. Харків. 2. ЗНЗ № 142 м. Харків . 3. ЗНЗ № 103 м. Харків. 4. Гімназія № 144 м. Харків. 5. Покотилівський ліцей. Харківського району Харківської області. 6. Спеціалізована школа № 156 м. Харків. 7. ЗНЗ № 176 м. Харків та ін.	Освітня система	Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Наказ МОН України від 30.12.2008 № 1218, від 04.10.2010 № 925	Гавриш І. В. - д.пед.н., професор кафедри педагогіки і методики професійної освіти Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди; ☎ (0572) 700-69-09; 68-06-19
38.	«Інтелектуальний резерв Миколаївщини». Очно-дистанційна школа:	ЗНЗ Миколаївської області	Освітня система	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Барановська Таїсія Василівна - методист лабораторії профільного навчання Миколаївського ОІППО; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, тел./факс 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
39.	Інтенсифікація викладання програмового матеріалу та синхронізація за змістом програм загальноосвітніх	Полтавська спеціальна загальноосвітня школа №40 Полтавської міської ради Полтавської області	Виховання	Полтавський ОІППО ім. М.В. Остроградського. Полтавський національний педагогічний	Калініченко Ірина Олександрівна, методист з інклюзивної освіти Полтавського ОІППО ім. М.В. Остроградського; 36029, м. Полтава, вул. Жовтнева, 64-Ж, ☎ (05322) 72608, e-mail: root@pei.poltava.ua .

	шкіл в спеціальній школі II ступеня для дітей зі зниженим зором			університет імені В.Г. Короленка	Климко Олена Володимирівна, заступник директора СЗОШ № 40 з навчальної частини; м. Полтава, пров. Космічний, 7, ☎ (05322) 36034, 4-11-80, e-mail: slabozori40@mail.ru
40.	Комп'ютер для школяра	17 ЗНЗ Жовтневого району м. Миколаїв	Зміст освіти	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Книш Андрій Анатолійович - головний спеціаліст відділу освіти з питань охорони праці Жовтневої райдержадміністрації; м. Миколаїв, ☎ (0512) 25-71-63
41.	«Крок за кроком»: програма для дітей віком від народження до десяти років	Всеукраїнська програма за вибором	Зміст освіти, методи виховання і навчання		Софій Наталія Зіновіївна - директор Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»; 01001, м. Київ, вул. Пушкінська, 9-А, офіс 4, ☎ (044) 2-35-36, e-mail: admin@ussf.kiev.ua
42.	«Кроки до самопізнання»: технологія психологічного забезпечення профорієнтаційної роботи	Кобеляцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 імені Олеса Гончара Кобеляцької районної ради Полтавської області	Зміст освіти	Полтавський ОІППО	Косточка Наталія Олексіївна, завідувача відділом виховної роботи Полтавського ОІППО імені М.В.Остроградського; вул. Жовтнева, 64-Ж, м. Полтава, 36029, ☎ (05322) 7-26-08, e-mail: root@pei.poltava.ua
43.	«Література рідного краю»: програма курсу за вибором для 8 класу загальноосвітньої школи «Літературна Сумщина»	КУ «Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4», м. Суми, Сумської області	Зміст навчання	Інформаційно-методичний центр управління освіти і науки Сумської міської ради	Волкова Тетяна Павлівна - директор школи, учитель вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист; 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, буд. 79, ☎ (0542)22-52-70, e-mail: sumyschool4@rambler.ru
44.	«Математика в економіці»: авторський курс за	Київський ліцей бізнесу	Зміст навчання, засоби		Лавінський Микола Сергійович - вчитель математики Київського ліцею бізнесу;

	вибором для учнів 11-х класів		навчання		03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32, ☎ (044) 450- 55-62, e-mail: lyceum@lecos.org
45.	«Метагімназія - паросток школи майбутнього»: дослідно-експериментальний проект	Шахтарська багатопрофільна гімназія Шахтарської міської ради Донецької області	Зміст освіти	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Білицька Катерина Анатоліївна - директор гімназії, учитель російської мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, відмінник освіти України; Донецька область, м. Шахтарськ, мікрорайон «Журавлівка», ШБГ, ☎ (06255) 4-75-66, e-mail: gimnaz2003@rambler.ru
46.	Методика і технологія конструювання компетентнісно-діяльнісного уроку літератури	19 ЗНЗ Миколаївського району (див. список закладів у паспорті інновації)	Зміст навчання	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Шуляр Василь Іванович - к.пед.н., доцент кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського ОІППО; 54001, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
47.	Методична система формування компетентності учнів з фізичної географії	10 ЗНЗ Полтавської області (повний список див. у паспорті інновації)	Зміст освіти	Інститут педагогіки НАПНУ, лабораторія географічної і економічної освіти	Булава Леонід Миколайович, кандидат географічних наук, професор кафедри географії та краєзнавства Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка; м. Полтава, ул.Остроградського, 2, ☎ (5322) 72725 , e-mail: bulavapolt@rambler.ru
48.	Мистецька галерея Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Виховання	Миколаївська обласна організація Національної спілки художників	Крик Дмитро Олексійович - завідувач лабораторії методики художньо-естетичної освіти Миколаївського ОІППО; 54001 м. Миколаїв, вул.

				України. Миколаївський ОІППО	Адміральська, 4-А, ☎ 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
49.	Моделювання компетентної особистості школяра шляхом розвитку дитячої обдарованості	Луцький навчально-виховний комплекс № 9 Луцької міської ради Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Вітюк Валентина Василівна - проректор з наукової роботи Волинського ІППО, к.пед.н., доцент; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
50.	Модель громадсько-активної школи «Школа як осередок громади»	500 ЗНЗ в усіх областях України	Виховання	Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»	Ворон Марина - координатор освітніх проектів ВФ «Крок за кроком»; e-mail: mvoron@ussf.kiev.ua
51.	«Молодь тестує якість»: всеукраїнський конкурс для школярів	Всеукраїнський конкурс учнів загальноосвітніх навчальних закладів	Зміст освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, БО «Центр споживчих ініціатив»	Овчарук Оксана Василівна - завідувач інформаційно-аналітичним відділом педагогічних інновацій ІІТЗН НАПН України; 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, к. 417; ☎ (044) 440-96-27, e-mail: oks.ovch@hotmail.com
52.	Модель школи розвитку особистості	Кобеляцька ЗОШ І-ІІІ ст. № 2 імені Олеся Гончара Кобеляцької районної ради Полтавської області	Освітня система	Полтавський ОІППО	Сиротенко Григорій Олексійович - завідувачий центром педагогічних інновацій та інформації Полтавського ОІППО; 36029, м. Полтава, вул.Жовтнева, 64-Ж, ☎ (05322) 7-26-08, e-mail: root@pei.poltava.ua
53.	Навчальні технології «Школи Ейдотехніки»	Шосткинська спеціалізована школа І ступеня № 13 Шосткинської міської ради	Освітня система	Чепурний Г. А., психолог, керівник центру освітніх технологій «Школа	Галицька Валентина Андріївна - директор; 41100, Сумська область, м. Шостка, вул. Комуністична, 4-А, ☎ (05449) 4-64-07

				Ейдотехніки»	
54.	Навчання і виховання учнів в умовах природовідповідної ноосферної освіти	8 ЗНЗ у м. Миколаїв та Миколаївській області	Зміст освіти, виховання	Інститут інноваційних технологій та змісту освіти МОН України. Російська академія природничих наук	Шуляр Василь Іванович - заступник директора з наукової роботи Миколаївського ОІППО, к.пед.н., доцент, заслужений учитель України; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ (065) 37-85-89, e-mail: moippp@moippp.mk.ua
55.	«Наука бути здоровим»: різнорівнева програма з фізичного виховання учнів 1-4 класів	Запорізька загальноосвітня школа I-III ст. № 38	Виховання	Кафедра реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя Запорізького ОІППО	Аксьонова Олена Петрівна - доцент кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», к.пед.н.; 0432 м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 57-А, ☎ 0612-34-67-11; 0612-233-40-53, e-mail: zoippp@mail.ru ; akseneleya@ukr.net
56.	Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України	87 загальноосвітніх навчальних закладів Автономної Республіки Крим, Дніпропетровської, Запорізької, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Черкаської областей та м. Київ; Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти», Київський університет ім. Бориса Грінченка, регіональні інститути	Освітня система	Інститут соціальної психології НАПН України. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. Наказ МОН від 27.07.2011 № 886	Найдьонова Любов Антонівна - заступник директора з наукової роботи, завідувачка лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної психології НАПН України, кандидат психологічних наук; 04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15, ☎ (044) 425-24-08, 425-45-56, e-mail: info@ispp.org.ua , ispp@skif.com.ua . Кіян О. І. - старший науковий співробітник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і

		післядипломної педагогічної освіти Автономної Республіки Крим, Дніпропетровської, Запорізької, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Полтавської та Черкаської областей			змісту освіти МОН України; 03035, м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-13, e-mail: institut@iitzo.gov.ua
57.	«Науково-методичні основи використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі в середовищі «1 учень - 1 комп'ютер» на базі шкільних нетбуків»: Всеукраїнський науково-педагогічний проект	Залучено ЗНЗ Дніпропетровської, Донецької, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Херсонської, Київської областей	Освітня система	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Наказ МОН України від 11.03.2010 №196	Пушкарьова Тамара Олексіївна - кандидат пед. наук, доцент, заступник директора; 03035, м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-13, e-mail: institut@iitzo.gov.ua
58.	Національна мережа шкіл сприяння здоров'ю	Всеукраїнський проект	Освітня система	Інститут проблем виховання НАПН України. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, МОН України	Кириленко С. В. - начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти; 03035, м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-13, e-mail: institut@iitzo.gov.ua
59.	Нетрадиційна система роботи з навчання грамоти дітей шестирічного віку	Конотопський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I ступеня - дошкільний навчальний заклад «Казка» Конотопської міської ради Сумської області	Засоби навчання	Кафедра методики природничо-математичних дисциплін Вінницького	Селезньова Світлана Валентинівна - директор НВК; 41100, Сумська обл., м. Конотоп, вул. Успенсько-Троїцька, буд. 58, ☎ (5440) 2-53-27

				ОІППО	
60.	Обласна школа новаторства керівних кадрів загальноосвітніх навчальних закладів Донецької області	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Освітня система	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Донецький ОІППО	Чернікова Лідія Григорівна - проректор з науково-педагогічної роботи Донецького ОІППО; 83001, Донецьк-01, вул. Артема, 129-А, ☎ 062-3042118, факс 062-3489201, 062-3451692; e-mail: ipoprim@narod.ru
61.	Оптимізація засобів саморозвитку особистості учнів 1-7 класів у школі повного дня	Луцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 Луцької міської ради Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Трачук Тетяна Володимирівна - доцент кафедри теорії та методик викладання шкільних предметів Волинського ІППО, к.пед.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
62.	Організаційно-методичні умови підготовки вчителя до інноваційної діяльності в умовах загальноосвітньої школи	Загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 Сімферопольської міської ради АР Крим	Засоби навчання	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Наказ МОНМС України від 29.08.2011 N 994	Стецька А. М. - директор школи, вчитель-методист; 95044, м. Сімферополь, вул. Аральська, № 57-А, ☎ (0652)44-37-47, e-mail: platan4@rambler.ru
63.	Організаційно-педагогічні умови використання інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку суб'єктності соціально компетентного випускника	Новоазовська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Донецької області	Виховання	Центр національного виховання Донецького ОІППО	Ломакіна Г. І. - завідувач кафедри виховання Донецького ОІППО; 83001, м. Донецьк, вул. Артема 129-А, ☎ (062)305-18-86, (062)304-68-87, e-mail: ipoprim@narod.ru
64.	Організаційно-	Перша міська гімназія Черкаської	Освітня	Лабораторія	Ананьєва Надія Василівна - к.п.н.,

	педагогічні умови інноваційного розвитку полілінгвістичної гімназії	міської ради Черкаської області	система	педагогічних інновацій Інституту педагогіки Національної Академії педагогічних наук України	заступник директора з навчально-виховної роботи Першої міської гімназії Черкаської міської ради Черкаської області; e-mail: fcg@e-mail.ua . Щекатунова Ганна Дмитрівна - завідувач лабораторії педагогічних інновацій Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України, к.пед.н.; 04053, м. Київ, вул. Артема, 52-Д, ☎ +38(044)481-3712, 481-3714, e-mail: undip@ukr.net
65.	Організаційно-педагогічні умови профільного навчання природничого напрямку у загальноосвітній школі сільської місцевості	Брилівська загальноосвітня школа I-III ступенів Цюрупинської районної ради Херсонської області	Засоби навчання, виховання	Комунальний вищий навчальний заклад Херсонської обласної ради «Херсонська академія неперервної освіти»	Трухіна Людмила Євгенівна - директор школи; ☎ (0552) 55-8-80, (0542) 55-8-80, e-mail: brilivka@mail.ru . Юзбашева Галина Сергіївна - к.пед.н., доцент, завідувач кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних та технологічних дисциплін ХАНО. 73034 м. Херсон, вул. Покришева, 41, ☎ (0552) 37-02-00, (0552) 41-08-11, факс (0552) 37-05-92
66.	Організація мережевого профільного навчання	47 навчальних закладів м. Миколаїв та Миколаївської області	Управління	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Стойкова Вікторія Володимирівна - завідувач науково-методичної лабораторії профільного навчання Миколаївського ОІППО; 54001, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ (512) 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
67.	«Освіта для демократичного громадянства»:	Загальноосвітні навчальні заклади (всеукраїнський рівень)	Зміст освіти, управління	Національна академія при Президентові	Протасова Наталія Георгіївна - завідувач кафедри управління освітою НАДУ при Президентові

	Курс за вибором для ЗНЗ, ІППО		освітою	України	України; м. Київ, вул. Е. Потьє, 20, ☎ (044) 483-83-12, e-mail: nadu_osvita@ukr.net
68.	«Освіта для сталого розвитку в дії»: Міжнародний освітній проект для шкільної молоді та дорослих	14 областей України	Освітня система	Міжнародний проект «Освіта для сталого розвитку в дії» НУО «Вчителі за демократію та партнерство» , «Глобальний план дій» GAP, Швеція) за підтримки Агенції з питань міжнародного розвитку SIDA	Пометун Олена Іванівна - науковий керівник проекту, керівник творчої групи авторів, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України, завідувачка лабораторії суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України; м. Київ, ☎ 044-481-37-37, e-mail: teachers@ukr.net
69.	Освіта для сталого розвитку суспільства та формування здоров'язбережувального навчального середовища: освітня модель «Довкілля»	Полтавська загальноосвітня школа I-III ступенів № 24 Полтавської міської ради Полтавської області	Освітня система, зміст освіти	Науково-методичний центр інтеграції змісту освіти НАПН України	Дудко Сергій Григорович, заступник голови Київської районної в місті Полтаві ради; Ільченко Віра Романівна, д.пед.н., професор, академік НАПН України м. Полтава, вул. Жовтнева, 64-Ж, ☎ (05322) 7-30-63; (0532) 508-478, e-mail: info@dovkillya.com.ua
70.	Освітньо-інформаційне середовище як фактор цілісного розвитку особистості	31 навчальний заклад із Полтавської, Волинської, Івано-Франківської, Донецької, Рівненської, Тернопільської, Чернігівської, Запорізької, Черкаської областей, міст Києва та Сімферополя	Освітня система	Національний авіаційний університет. Центр інформаційних технологій ІТС (м. Київ). Наказ МОН від 29.04.2013 № 474	Журавльова Лариса Андріївна - викладач Київського національного авіаційного університету, кандидат технічних наук, доцент; ☎ (066) 175-26-84, e-mail: itc.aptech@gmail.com

71.	«Освітній округ як нова модель управління освітою», експериментально-дослідна робота з проблеми	1. Хлібодарівський навчально-виховний комплекс Хлібодарівської сільської ради Волноваського району Донецької області. 2. Златоустівська загальноосвітня школа I-III ступенів Волноваської районної ради Донецької області. 3. Златоустівський дошкільний навчальний заклад № 6 Волноваської районної ради Донецької області та ін.	Управління	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Соф'янц Е. М. - радник ректора Донецького ОІППО, член-кореспондент НАПН України, к.пед.н., доцент, заслужений учитель України; 83055, м. Донецьк, вул. Артема, 129-А, ☎ (0622) 93-23-96, e-mail: shcoloved@ukr.net
72.	«Основи агровиробництва»: впровадження курсу за вибором	Дубовицька загальноосвітня школа I-III ступенів Кролевецької районної ради Сумської області	Виховання		Бобровицька Лідія Олексіївна - директор, 41321, с. Дубовичі Кролевецького району Сумської області, ☎ (5453) 7-65-17
73.	Особистісно зорієнтоване освітнє середовище гімназії як умова індивідуального розвитку і самореалізації учнів	Гімназія № 11 ім. К. А. Треньова Сімферопольської міської ради Автономної республіки Крим	Управління, виховання, засоби навчання	Кримський республіканський інститут післядипломної педагогічної освіти. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України	Іошин М. В. - директор гімназії, Народний учитель України, Заслужений працівник освіти Автономної Республіки Крим, вчитель вищої категорії, вчитель-методист; 95044, м. Сімферополь, вул. Першої Кінної Армії, 86-А, e-mail: gymnasium11@bk.ru
74.	Педагогічні умови формування навчально-діяльнісних здібностей учнів загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів	Загальноосвітня школа I-III ступенів № 33 Сімферопольської міської ради Автономної Республіки Крим	Засоби навчання	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. Харківський національний педагогічний університет імені	Горб Людмила Іванівна - директор школи, вчитель-методист, відмінник освіти України, заслужений працівник освіти Автономної Республіки Крим; 95022, м. Сімферополь, вул. Бела Куна, 13-А, ☎ (0332) 61-63-61

				Григорія Сковороди	
75.	«Педагогічний X-фактор» у номінації «Російська мова» - обласний конкурс фахової майстерності	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Освітня система	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Чернишов Олексій Іванович - ректор з науково-педагогічної роботи Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, к.пед.н., доцент; 83001, Донецьк-01, вул. Артема, 129-А, ☎ 062-3042118, факс 062-3489201, 062-3451692; e-mail: ipoprim@narod.ru
76.	Підвищення культури учасників навчально-виховного процесу	Лебединська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 Лебединської міської ради Сумської області	Виховання		Тимошенко Ірина Миколаївна - виконувачка обов'язків директора; 42200, Сумська обл., м. Лебедин, вул. Карла Маркса 16, ☎ (05445) 2-21-42, e-mail: lebzosh1@yandex.ru
77.	Підвищення якості освіти учнів, створення умов для успішної соціалізації школярів, придбання робочої професії через впровадження інформаційно-комунікаційних та здоров'язбережних технологій	Почетненський навчально-виховний комплекс «Школа-ліцей» Красноперекопської районної ради Автономної Республіки Крим	Управління, засоби навчання	Євпаторійський інститут соціальних наук. Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський гуманітарний університет» Автономної Республіки Крим	Коваленко Тетяна Василівна - директор Почетненського навчального-виховного комплексу «школа-ліцей» Красноперекопської районної ради Автономної Республіки Крим; 96020, АРК, Красноперекопський район, Почетненська, с. Почетне, вул. Леніна, 48, ☎ 0656598241, e-mail: tat_kov@ukr.net
78.	«Політика: імітація типів держав»: імітаційна гра	Київський ліцей бізнесу	Засоби навчання		Андруховець Петро Михайлович - заступник директора Київського ліцею бізнесу з профільного навчання; 03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32,

					☎ (044) 450-55-62, e-mail: lyceum@lecos.org
79.	«Прангліміне» («Міксіке»), міжнародне інтерактивне змагання з усного рахунку	1. Ярківська загальноосвітня школа I-III ступенів Ярківської сільської ради Джанкойського району. 2. Майська загальноосвітня школа I-III ступенів Майської сільської ради Джанкойського району. 3. Побєдненська загальноосвітня школа I-III ступенів Побєдненської сільської ради Джанкойського району. 4. Світлівська загальноосвітня школа I-III ступенів Світлівської сільської ради Джанкойського району. 5. Целіннівська загальноосвітня школа I-III ступенів Целіннівської сільської ради Джанкойського району	Освітня система	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Листи МОН молоді та спорту АРК від 21.09.2011 № 01-14/2788 та від 19.09.2012 № 01-14/3018	Координатор проекту в Криму: Матюшина Л. Н. - старший викладач кафедри математичної освіти Кримського республіканського ІППО; e-mail: info@krippu.edu.ua
80.	Превентивне виховання учнів в умовах здоров`язбережного навчально-виховного простору	Білоцерківська гімназія № 2 Білоцерківської міської ради Київської області	Освітня система	Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України	Оржеховська Валентина Михайлівна - за ві дувачка лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання НАПН України, професор, доктор педагогіч нихнаук; 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, e-mail: ipv@ipv.org.ua Плешаков Анатолій Васильович - директор гімназії; 09104, Київська область, м. Біла Церква, вул. Гетьманська, 25, ☎ 39-02-84, 39-16-12, e-mail: school2@bel.com.ua

81.	Програма Intel® «Навчання для майбутнього»	Всеукраїнський рівень	Засоби навчання	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Корпорація «Інтел» ЦІППО НАПН України; ОІППО; ОУОН ОДА	Морзе Наталія Вікторівна – д.пед.н., професор; 03035, м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-13, e-mail: institut@iitzo.gov.ua . Нанаєва Тетяна Василівна - директор освітніх програм корпорації «Intel», e-mail: tatiana.nanaieva@intel.com
82.	Програма «Інклюзивна освіта для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку»	29 дошкільних навчальних закладів у Києві, Київській обл., Волинській обл., Полтаві, Львові, Харкові, Тернополі, Дніпропетровську	Зміст освіти, методи виховання і навчання		Софій Н. З. - директор Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»; 01001, м. Київ, вул. Пушкінська, 9-А, офіс 4, ☎ (044) 235 36, e-mail: admin@ussf.kiev.ua
83.	Програма Intel® «Шлях до успіху»	384 ЗНЗ взяли участь у програмі в 2012/13 навчальному році	Засоби навчання	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Корпорація Intel	Дементієвська Ніна Петрівна - науковий співробітник Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; e-mail: nina.dementievaska@gmail.com
84.	Програма інноваційної діяльності у межах міжнародного проекту «Музика між культурами» (автор Я. Хачинський)	Олександрівська гімназія Сумської міської ради Сумської області.	Виховання	Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка	Ніколаї Галина Юріївна - д.пед.н., професор, завідувач кафедри мистецької педагогіки та хореографії, керівник наукової лабораторії мистецької освіти Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка; 40002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87, ☎ (0542) 22-15-17, 68-59-01, e-mail: rector@sspu.sumy.ua
85.	Проект	Великобубнівська загальноосвітня	Виховання		Гриценко Любов Миколаївна -

	«Громадський трикутник»	школа I-III ступенів Роменської районної ради			заступник директора з навчально-виховної роботи; 42037, Сумська область. Роменський район, с. Великі Бубни, вул. Центральна, 17, ☎ (5448) 9-23-40
86.	Проектна технологія на уроках іноземної мови	КУ Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4, м. Суми Сумської області.	Засоби навчання		Волкова Тетяна Павлівна - директор; 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, буд. 79, ☎ (0542)22-52-70; e-mail: sumyschool4@rambler.ru
87.	Проектне навчання на уроках української літератури в середній школі	Комунальний заклад «Запорізький Січовий колегіум-інтернат» Запорізької обласної ради	Засоби навчання	Лабораторія філософії та психології освіти Запорізького ОІППО	Чеховська Людмила Йосипівна - вчитель української мови та літератури Запорізького Січового колегіуму-інтернату; e-mail: yershova@meta.ua
88.	Психолого-педагогічне проектування соціального розвитку особистості учнів загальноосвітніх навчальних закладів	Повний перелік закладів освіти - 52 ЗНЗ наведено у Додатку 6 до наказу МОН України від 06.07.2007 № 580	Освітня система	Інститут обдарованої дитини НАПН України. Наказ МОН України від 06.07.2007 № 580	Киричук Валерій Олександрович - кандидат педагогічних наук, завідувач відділу проектування розвитку обдарованості Інституту обдарованої дитини НАПН України; 03190, м. Київ, вул. Салютна, 11-А, ☎ (044) 422-55-11, факс (044)400-98-69, e-mail: iod@iod.gov.ua
89.	Психолого-педагогічні умови впровадження інклюзивної освіти в навчальних закладах Миколаївської області	ЗНЗ у м. Южноукраїнськ, Жовтневий, Березанський, Миколаївський, Новобузький, Веселинівський, Баштанський, Снігурівський райони Миколаївської області	Освітня система	Інститут спеціальної педагогіки НАПН України	Пінюгіна Катерина Олександрівна - завідувач лабораторії практичної психології і соціальної роботи Миколаївського ОІППО; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ (512) 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
90.	Психолого-	Комунальний заклад	Виховання	Кримський	Довгопол Іван Іванович - проректор

	педагогічні умови організації особистісно орієнтованої взаємодії педагогів з дітьми дошкільного віку у процесі пізнавальної діяльності	«Євпаторійський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу № 2 «Золотий ключик»»		республіканський інститут післядипломної педагогічної освіти	з науково-методичної освіти, к.пед.н., доцент; 95001, Автономна Республіка Крим, м. Сімферополь, вул. Леніна, б. 15, ☎ (0652) 27-45-15, 25-47-31, e-mail: info@krippo.edu.ua
91.	Рання диференціація молодших школярів	Івано-Франківська ЗОШ І-ІІІ ст. № 10	Зміст освіти	Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Коновальчук Ірина Степанівна - кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та соціології Івано-Франківського ОІППО; 76000, м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3; ☎ (03422) 2-24-93; e-mail: mail@oippo.if.ua
92.	Реалізація інтегрованого навчання на основі сюжетної побудови навчальних занять як засобу збереження здоров'я школярів	Ялтинська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 7 Ялтинської міської ради Автономної Республіки Крим	Освітня система	Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський гуманітарний університет»	Шаруділо Іван Олександрович - директор школи; 98600, Автономна Республіка Крим, м. Ялта, вул. Кірова, 9, ☎ (0654) 23-50-60, 32-40-53
93.	Реалізація компетентнісного підходу в управлінні навчально-виховним процесом	Навчально-виховний комплекс «Ківерцівська загальноосвітня школа І ступеня - Ківерцівська районна гімназія»	Управління	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Лук'янчук Галина Ярославівна - старший викладач кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО, магістр; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
94.	Реалізація моделі школи сприяння	Луцький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І	Освітня система	Волинський інститут	Дикий Олег Юрійович - методист відділу виховної роботи, старший

	здоров'ю в умовах навчально-виховного комплексу	- II ступенів № 24 - технологічний ліцей» Луцької міської ради Волинської області		післядипломної педагогічної освіти	викладач кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
95.	Регіональний інноваційний соціокультурний, освітній кластер	13 освітніх кластерів у районах Миколаївської області	Управління	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Старева Анна Михайлівна - к.пед.н., доцент, завідувач кафедри суспільствознавчої освіти, директор Миколаївського ОІППО; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ (512) 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua , anna.stareva@mail.ru
96.	Розвиток вальдорфської педагогіки в Україні. Педагогічний проект	1. Городенківський приватний дитячий садок - початкова школа «Бузькове гніздо» Городенківської районної ради Івано-Франківської області. 2. Дніпропетровська вальдорфська середня загальноосвітня школа. 3. Криворізький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня вальдорфська школа I-III ступенів - дитячий садок». 4. Школа-дитячий садок «Софія» (вальдорфська) м. Київ. 5. Середня загальноосвітня школа № 195 ім. В. І. Кудряшова м. Київ. 6. Одеський навчально-виховний комплекс «Ступені»	Освітня система	Науково-методичний центр середньої освіти МОН України. Дніпропетровський ОІППО. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Терлецький Ігор Ярославович - керівник школи-дитячого садка «Бузькове гніздо»; Івано-Франківська обл., м. Городенка, вул. Крушельницького, 6, ☎ (03430) 21192, факс: 0343022433, e-mail: buzjkove-hnizdo@ukr.net . Передерій Світлана Федорівна - директор Дніпропетровської вальдорфської ЗОШ; 49054, м. Дніпропетровськ, пр. Кірова, 133, ☎ (056) 749-62-35; Шульц Валентина Леонідівна - директор Криворізького НВК; 50086, Довгинцівський район, м. Кривий Ріг, вул. Отто Брозівського, 89-Б, e-mail: waldorfshule@rambler.ru .
97.	Розвиток життєвих компетентностей учнів в умовах	Луцька ЗОШ I-III ступенів № 23 Луцької міської ради	Освітня система	Волинський інститут післядипломної	Вітюк Валентина Василівна - тимчасово виконуюча обов'язки ректора Волинського ІППО,

	сучасного навчального закладу			педагогічної освіти	к.пед.н., доцент; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
98.	Розвиток інтелектуально-пізнавальної компетентності школярів в умовах інноваційного освітнього середовища	Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів - гімназія» м. Горохів	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Ткачук Надія Михайлівна - завідувачка науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій Волинського ІППО, к.пед.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
99.	Розвиток комунікативної компетентності старшокласників засобами міжкультурної освіти	Луцька спеціалізована школа I-III ступенів № 5 Луцької міської ради Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Свиридюк Тетяна Володимирівна - завідувачка відділу гуманітарних дисциплін Волинського ІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
100.	Розвиток соціальної та громадянської компетентності старшокласників засобами телекомунікаційних проєктів	Єнакіївський навчально-виховний комплекс № 2 Донецької області	Виховання	Центр національного виховання Донецького ОІППО	Малахова Світлана Олексіївна - директор НВК; 86400, Донецька обл., м. Єнакієве, пр. Шевченка, 84-А, , e-mail: komplex02@ukr.net
101.	Розвиток художньо-творчого мислення особистості засобами взаємодії різних видів мистецтв і прикладних ремесел	Миколаївська спеціалізована школа I-III ступенів мистецтв і прикладних ремесел, експериментальний навчальний заклад всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» Миколаївської міської ради Миколаївської області	Зміст навчання, виховання	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Інститут педагогіки НАПН України.	Матвєєва Ганна Дмитрівна - директор школи; 54034 м. Миколаїв, вул. Олійника, 36, e-mail: adt@mksat.net
102.	«Росток». Науково-	В Україні працює 500 шкіл за	Освітня	Інститут	Пушкарьова Тамара Олексіївна -

	педагогічний проект	проектом «Росток», зокрема: 1. Боярська ЗОШ I-III ст. №3 Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області. 2. Броварська спеціалізована школа I-III ст. № 5 Броварської міської ради. 3. Миколаївська ЗОШ I-III ст. № 18 Миколаївської міської ради Миколаївської області	система	інноваційних технологій і змісту освіти МОН України Наказ МОНмолодь-спорту від 06.04.2012 № 435	к.пед.н., доцент, заступник директора Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України; 03035 м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-13, e-mail: institut@iitzo.gov.ua
103.	Система додаткових занять як засіб наповнення варіативної складової навчального робочого плану школи I-II ступенів	Ясинуватська загальноосвітня школа I-II ступенів № 7 Ясинуватської міської ради Донецької області	Управління	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Леонова Людмила Миколаївна - директор школи, відмінник освіти України, вчитель-методист; e-mail: school720087@yandex.ru ; Родигіна Ірина Вікторівна - завідувачка кафедри педагогіки, психології та педагогічної творчості, к.пед.н., доцент Донецького ОІППО; e-mail: ipoprim@narod.ru
104.	Система кредитно-модульного навчання в інституті післядипломної педагогічної освіти	Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Освітня система	Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Зуб'як Роман Миколайович - ректор Івано-Франківського ОІППО, к.пед.н., доцент; 76000 м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3, ☎ (03422) 2-24-93; e-mail: mail@oippo.if.ua
105.	Система проектно-впроваджувальної діяльності в інституті післядипломної педагогічної освіти	1. Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. 2. Бабченська ЗОШ I-III ст. Богородчанської районної ради. 3. Глибівська ЗОШ I-II ст. Богородчанської районної ради. 4. Яблунська ЗОШ I-III ст. Богородчанської районної ради	Освітня система	Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Маринівська Оксана Яківна - завідувачка кафедри менеджменту та освітніх інновацій, д.пед.н., професор Івано-Франківського ОІППО; 76000 м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3, ☎ (03422) 2-24-93; e-mail: mail@oippo.if.ua
106.	Система роботи	Луцька загальноосвітня школа I-III	Освітня	Волинський	Юровчик Володимир Геннадійович

	педагогів щодо формування екологічної культури школярів	ступенів № 17 Луцької міської ради	система	інститут післядипломної педагогічної освіти	- старший викладач кафедри теорії та методики викладання шкільних предметів Волинського ІППО, кандидат географічних наук; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
107.	Система роботи педагогічного колективу щодо формування конкурентоспроможного випусника	Луцький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів - правознавчий ліцей з посиленою фізичною підготовкою» Луцької міської ради Волинської області	Управління	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Щоголева Людмила Олександрівна - доцент кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
108.	Система роботи педагогічного колективу щодо формування громадянської компетентності учнів	Луцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 19 Луцької міської ради	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Недужко Юрій Вікторович - професор кафедри теорії та методики викладання шкільних предметів Волинського ІППО, доктор історичних наук; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
109.	Сімейна розмова для учнів 7-х класів та їх батьків	Всеукраїнський проект.	Виховання	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України	03045, м. Київ, Чапаєвське шосе, б. 98, ☎ +380(44)252-7011, e-mail: UCAP@ukr.net , netusmcapsw@gmail.com
110.	Скарги природи	Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4, м. Суми Сумської області	Освітня система		Волкова Тетяна Павлівна - директор школи; 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, буд. 79, ☎ (0542)22-71-72, (0542)22-52-70, e-mail: sumyschool4@rambler.ru

111.	Соціалізація дітей з особливими потребами	Луцький навчально-реабілітаційний центр Луцької міської ради	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Остапйовський Олександр Ігорович – к. психол. Н., доцент кафедри педагогіки і психології Волинського ІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
112.	Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку шляхом запровадження їх інклюзивного навчання	Всього 23 загальноосвітні навчальні заклади з 8-х областей України, зокрема: 1. Білоцерківська загальноосвітня школа I-III ст. № 15 Білоцерківської міської ради. 2. Бучанський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I ступеня - дошкільний навчальний заклад «Берізка». 3. Білоцерківська загальноосвітня школа I-III ст. № 20 Білоцерківської міської ради та ін.	Освітня система	Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. Наказ МОН України № 1087 від 01.12.2008 р.	Засенко В'ячеслав Васильович - д.пед.н., член-кореспондент НАПН України, директор Інституту спеціальної педагогіки НАПН України; 04060 м. Київ, вул. М. Берлинського, 9, ☎ (44) 440-42-92; (44) 467-22-21, e-mail: ukreditor@ukr.net .
113.	Соціально-духовна адаптація особистості в умовах освітнього простору школи-інтернату	Люблинецький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів - ліцей» Ковельського району Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Луцюк Анатолій Михайлович - завідувач кафедри педагогіки і психології Волинського ІППО, к.пед.н., доцент; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
114.	Соціокультурна мозаїка	КУ «Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4», м. Суми Сумської області	Засоби навчання	Інформаційно-методичний центр управління освіти і науки Сумської міської ради	Волкова Тетяна Павлівна - директор школи; 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, буд. 79, ☎ (0542) 22-52-70; e-mail: sumyschool4@rambler.ru
115.	Створення експериментальної моделі	Миколаївський муніципальний колегіум Миколаївської міської ради Миколаївської області	Зміст навчання	Інститут інноваційних технологій і змісту	Січко Сергій Михайлович - директор колегіуму; 54003, м. Миколаїв, вул. Котельна,

	розвивального середовища для математично обдарованих учнів початкової школи			освіти	8, факс 58 - 30 - 74, ☎ (0512) 58 - 30 - 71, e-mail: mmk38@ukr.net ; Тименко Володимир Петрович - д.пед.н., доцент, старший науковий співробітник, завідувач відділом діагностики обдарованості Інституту обдарованої дитини НАПН України
116.	Створення здоров'язбережувального освітнього простору як доміантна умова формування культури здоров'я учасників навчально-виховного процесу	Горлівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 85 - медичний ліцей» Горлівської міської ради Донецької області	Освітня система	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Афіцька Ірина Анатоліївна - директор ліцею; 84600, Донецька область, м. Горлівка, Центрально-Міський район, Чорного-Діденка, 8, ☎ (06242) 46549, e-mail: schoollyceum85@ramlber.ru .
117.	Створення інформаційного освітнього середовища області на базі безкоштовного електронного ресурсу «Щоденник.ua»	Всеукраїнський проект	Засоби навчання	ТОВ «Щоденник». Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України	м. Київ, вул. Дмитрівська, 44-А, 4-й поверх, ☎ 0-800-50-80-11, e-mail: team@shodennik.ua
118.	Створення інформаційно-освітнього середовища для організації навчального процесу з використанням	Фізико-математична гімназія № 17 м. Вінниця (експериментальний ЗНЗ всеукраїнського рівня)	Освітня система	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Наказ МОНМС України № 684 від 12.06.12 р.	Пасіхов Юрій Якович - заступник директора фізико-математичної гімназії №17 м. Вінниці; ☎ (067)799-33-36, e-mail: pasichov@edu.vn.ua

	технологій дистанційного навчання				
119.	Створення освітнього середовища для інтелектуального розвитку особистості учнів	Підгайцівський НВК «ЗОШ I-III ступенів - гімназія» Луцького району Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Ткачук Надія Михайлівна - завідувачка науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій Волинського ІППО, к.пед.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
120.	Створення освітнього середовища для формування здоров'язберезувальної компетентності учнів	Луцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 12 Луцької міської ради	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Поліщук Наталія Анатоліївна - науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій Волинського ІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
121	Створення освітнього середовища НВК для формування лідерської компетентності учнів	Залізницький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів - дитячий садок» Любешівського району	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Ткачук Надія Михайлівна - завідувачка науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій Волинського ІППО, к.пед.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
122	«Створення системи надання дистанційних послуг для підтримки навчально-виховного процесу загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу»: науково-	1. Фастівський ліцей-інтернат Київської області. 2. Кіровоградська гімназія нових технологій навчання. 3. Обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Рівненська Мала академія наук учнівської молоді». 4. Хотинська гімназія Чернівецької області		Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Наказ МОН України від 22.06.2009 № 552	Самойленко Г. Е. - методист вищої категорії відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти; 03035, м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-14, e-mail: institut@iitzo.gov.ua .

	педагогічний проект				
123	«Сумщинознавство». Авторська програма курсу за вибором	1. Баницький навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів, дошкільний навчальний заклад «Барвінок» Глухівської районної ради Сумської області. 2. Бочечківський навчально-виховний комплекс «ЗОШ I-III ступенів - ДНЗ Конотопської районної ради Сумської області. 3. Дружбівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Ямпільської районної ради Сумської області та ін.	Зміст освіти	Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Удовиченко І. В. - кандидат педагогічних наук, проректор з навчально-методичної роботи Сумського ОІППО; 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 5, ☎ (0542) 33-40-67, e-mail: sumy-oippo@rambler.ru .
124	Творча лабораторія як складова виховної платформи школи для розвитку компетентнісного потенціалу учнів	Ясинуватська загальноосвітня школа I-II ступенів № 7 Ясинуватської міської ради Донецької області	Виховання	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Леонова Людмила Миколаївна - директор школи, відмінник освіти України, вчитель-методист; e-mail: school720087@yandex.ru . Родигіна Ірина Вікторівна - завідувачка кафедри педагогіки, психології та педагогічної творчості, к.пед.н., доцент Донецького ОІППО; e-mail: ipoprim@narod.ru
125	Творче дитяче багатопрофільне об'єднання «Вибір»	Трудолюбівська загальноосвітня школа I — III ступенів Миргородської районної ради Полтавської області	Виховання	Відділ освіти Миргородської районної державної адміністрації Полтавської області	Кульченко Віктор Миколайович, директор Трудолюбівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Миргородської районної ради Полтавської області; 37653, с.Трудолюб, вул. Шкільна, ☎ (05355) 13-36-31, e-mail: trudolub@meta.ua .

126	Технології інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку в умовах спеціального дошкільного навчального закладу	Ківерцівський Центр розвитку дитини «Сонечко»	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Кузава Ірина Борисівна - доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти педагогічного інституту СНУ імені Лесі Українки, к.пед.н.; 43024, м. Луцьк, проспект Волі, 13, ☎ (0332) 72-01-23
127	Технології моделювання уроку в сучасному навчальному закладі нового типу	Нововолинська гімназія Нововолинської міської ради Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Ясінська Наталія Василівна - завідувач кафедри теорії та методики викладання шкільних предметів Волинського ІППО, к.п.н. , доцент; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
128	Технології профільного навчання за спортивним напрямом (профіль «туризм») як можливість задоволення освітніх потреб школярів	Луцька загальноосвітня школа І - ІІ ст. № 11 - колегіум Луцької міської ради Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Дикий Олег Юрійович - методист відділу виховної роботи, старший викладач кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
129	Технологія «Лідер»	1. Комунальний заклад «Дніпрорудненська загальноосвітня школа І-ІІ ст.» Василівського району Запорізької області. 2. Запорізький навчально-виховний комплекс № 23 Запорізької міської ради Запорізької області	Навчання	Кафедра реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя Запорізького обласного інституту	Аксьонова Олена Петрівна - доцент кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», к.пед.н.; 0432 м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 57-А.

				післядипломної педагогічної освіти	☎ 0612-233-40-53, e-mail: akseneleva@ukr.net
130	Технологія моделювання навчально-виховного середовища в сільській школі	1. Саджавська ЗОШ I–III ст. Богородчанської районної ради. 2. Ластівецька ЗОШ I–II ст. Богородчанської районної ради. 3. Раківчицька ЗОШ I-III ст. Коломийської районної ради. 4. Отинійська ЗОШ I-III ст. Коломийської районної ради. 5. Парищенська ЗОШ I–III ст. Надвірнянської районної ради	Управління	Інститут педагогіки НАПН України Івано-Франківський ОІППО	Мелешко Віра Василівна - завідувачка лабораторії сільської школи Інституту педагогіки НАПН України, к.пед.н., доцент; м. Київ, вул. Артема, 52-Д, ☎ (044) 2262514, факс (044) 4813714. Келембет Людмила Іванівна - старший викладач кафедри менеджменту та освітніх інновацій Івано-Франківського ОІППО; 76018, Україна, м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3, факс (03422) 2-23-87, ☎ (03422) 3-11-84, 2-24-93, e-mail: mail@oippo.if.ua
131	Технологія моделювання освітнього округу сільської місцевості	1. Манявська ЗОШ I–III ст. Богородчанської районної ради. 2. Кальнянська ЗОШ I-III ступенів Долинської районної ради. 3. Раківчицька ЗОШ I-III ст. Коломийської районної ради та ін.	Управління	Інститут педагогіки НАПН України. Івано-Франківський ОІППО	Мелешко Віра Василівна - завідувачка лабораторії сільської школи Інституту педагогіки НАПН України, к.пед.н., доцент; м. Київ, вул. Артема, 52-Д, ☎ (044) 2262514, факс (044) 4813714 Келембет Людмила Іванівна - старший викладач кафедри менеджменту та освітніх інновацій Івано-Франківського ОІППО; 76018, Україна, м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3, факс (03422) 2-23-87, ☎ (03422) 3-11-84, 2-24-93, e-mail: mail@oippo.if.ua
132	Технологія моделювання розвитку сільської школи	1. Саджавська ЗОШ I–III ст. Богородчанської районної ради. 2. Ластівецька ЗОШ I–II ст. Богородчанської районної ради.	Управління	Інститут педагогіки НАПН України. Івано-	Мелешко Віра Василівна - завідувачка лабораторії сільської школи Інституту педагогіки НАПН України, к.пед.н., доцент;

		3. Раківчицька ЗОШ I-III ст. Коломийської районної ради та ін.		Франківський ОІППО	м. Київ, вул. Артема, 52-Д, ☎ (044) 2262514, факс (044) 4813714. Келембет Людмила Іванівна - старший викладач кафедри менеджменту та освітніх інновацій Івано-Франківського ОІППО; 76018, Україна, м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3, факс (03422) 2-23-87, ☎ (03422) 3-11-84, 2-24-93, e-mail: mail@oippo.if.ua
133	Технологія розвитку критичного мислення в ліцеї - ключ до формування сучасної особистості або розвиток критичного мислення - засіб успішної соціалізації ліцеїстів	Київський ліцей бізнесу	Виховання, засоби навчання		Берідзе І. В. - заступник директора з методичної роботи, учитель-методист; Швець Т. Е. - заступник директора з виховної роботи, к.п.н.; 03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32, ☎ (044) 450 5562, e-mail: lyceum@lecos.org , taniteshvets@gmail.com
134	Удосконалення навчально-виховного процесу з метою розвитку ключових компетентностей суб'єктів педагогічної діяльності школи	Сакська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 ім. Героя Радянського Союзу В. К. Гайнутдінова Сакської міської ради Автономної Республіки Крим	Засоби навчання, виховання	Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський державний університет». Кримський республіканський інститут післядипломної педагогічної освіти	Кожевнікова Людмила Василівна - директор школи; Автономна Республіка Крим, м. Саки, Леніна, 5, e-mail: sk1saki@ukr.net

135	Управління процесом формування соціальної компетентності учнів вечірньої (змінної) школи	Луцька вечірня (змінна) школа Луцької міської ради	Управління	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Лук'янчук Галина Ярославівна - старший викладач кафедри управлінської діяльності Волинського ІППО, магістр; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
136	Упровадження інноваційних технологій у фізкультурно-спортивну роботу, створення здоров'язбереж-ного середовища в умовах навчального закладу нового типу	Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 3 ім. генерал-лейтенанта А. Морозова, м. Суми Сумської області	Освітня система	Лянный Юрій Олегович - к.пед.н., директор Інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка, завідувач кафедри фізичної реабілітації	Волошина Ольга Михайлівна - директор школи; 40021, Суми, вул. 20 років Перемоги, 9, ☎ (0542) 22 0062
137	Упровадження навчально-методичного комплексу «Здоров'я дитини - здорове харчування» для 3-4, 5-7 класів ЗНЗ	Загальноосвітні навчальні заклади (всеукраїнський рівень)	Зміст освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. БО «Центр споживчих ініціатив»	Овчарук Оксана Василівна - завідувачка інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій ІІТЗН НАПН України; 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, к. 417, ☎ (044) 440-96-27, e-mail: oks.ovch@hotmail.com
138	Упровадження навчально-методичного комплексу «Зелений пакет»	ЗНЗ за вибором відділів управлінь освіти Миколаївської області	Зміст навчання	Ярослав Юрцаба - координатор проекту Організації з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ) в	Слюсар Ольга Іванівна - методист лабораторії методики суспільствознавчих дисциплін Миколаївського ОІППО; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua

				Україні	
139	Упровадження навчально-методичного комплексу «Основи споживчих знань» для 1-11 класів ЗНЗ	Загальноосвітні навчальні заклади (всеукраїнський рівень).	Зміст освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, БО «Центр споживчих ініціатив»	Овчарук Оксана Василівна - завідувачка інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій ІІТЗН НАПН України; 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, к. 417, ☎ (044) 440-96-27, e-mail: oks.ovch@hotmail.com
140	«Філософія для дітей»: шкільний курс	Євпаторійська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Євпаторійської міської ради Автономної Республіки Крим.	Виховання	Міністерство освіти науки Автономної Республіки Крим	Головка Світлана Олексіївна - директор школи; 97404, Автономна Республіка Крим м. Євпаторія, вул. Фрунзе, 21
141	Формування духовності школярів засобами мистецтва	Луцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Луцької міської ради Волинської області	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Рудь Оксана Володимирівна - старший викладач кафедри педагогіки і психології Волинського ІППО; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
142	Формування загальнокультурної компетентності учнів в умовах навчально-виховного комплексу	Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів - ліцей» с. Зимне Володимир-Волинського району	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Ткачук Надія Михайлівна - завідувачка науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій Волинського ІППО, к.пед.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
143	Формування здоров'язбережної компетентності у просторі початкової школи (підготовка	1. Конотопська спеціалізована школа II-III ступенів № 2 Конотопської міської ради Сумської області. 2. Конотопська спеціалізована	Виховання	Міжнародна академія культури безпеки, екології та здоров'я	Горяна Людмила Григорівна - к.пед.н., доцент кафедри філософії і освіти дорослих Державного навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН

	педагогічних працівників до впровадження навичок самозбереження в учнів початкової школи)	школа I-III ступенів № 9 Конотопської міської ради Сумської області. 3. Конотопська загальноосвітня школа I-III ступенів № 13 Конотопської міської ради Сумської області та ін.			України, президент Міжнародної академії культури безпеки, екології та здоров'я; м.Київ, вул.Артема 52-А, ☎ (044) 481-38-00, 484-02-04
144	Формування інтелектуально-пізнавальної компетентності учнів в умовах загальноосвітнього навчального закладу	Луцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 Луцької міської ради Волинської області.	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Ткачук Надія Михайлівна - завідувачка науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій Волинського ІППО, к.п.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippp.lutsk.ua
145	Формування навичок здорового способу життя у навчально-виховному процесі	Армянська загальноосвітня школа I-III ступенів №1 Армянської міської ради Автономної Республіки Крим	Управління, виховання	Кримський республіканський інститут ППО, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського	Козир Людмила Миколаївна - вчитель вищої категорії, старший учитель, відмінник освіти України, лауреат Премії Автономної Республіки Крим; ☎ (06567) 3-32-34, e-mail: armshoo1.67@mail.ru
146	Формування професійно-трудової компетентності в умовах профільної старшої школи	Луцький НВК «Загальноосвітня школа I - II ступенів № 7 - природничий ліцей» Луцької міської ради»	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Ткачук Надія Михайлівна - завідувачка науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій Волинського ІППО, к.п.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippp.lutsk.ua
147	Формування світогляду дошкільників засобами художнього слова в інтегрованому	1. Дошкільний навчальний заклад № 67 «Сонячний» управління освіти Краматорської міської ради. 2. Дошкільний навчальний заклад № 47 «Берізка» управління освіти Краматорської міської ради	Засоби навчання	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України	Безсонова Ольга Костянтинівна – завідувачка ДНЗ «Сонячний»; 84331, Донецька обл., м. Краматорськ, вул. Гв. Кантемирівців, 23, ☎ 06(264) 5-25-78;

	просторі дошкільного навчального закладу				Плосконна Марина Володимирівна – завідувачка ДНЗ «Берізка»; 84333, Донецька обл., м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 6, ☎ 06(264) 6-79-19
148	Формування соціально-трудової компетентності учнів в умовах сільського загальноосвітнього навчального закладу	Загальноосвітня школа I-III ступенів с. Берестяне Ківерцівського району.	Освітня система	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Ткачук Надія Михайлівна - завідувачка науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій Волинського ІППО, к.п.н.; 43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 31, ☎ (0332) 24-22-35, факс (0332) 24-71-52, e-mail: info@vippo.lutsk.ua
149	Формування у дошкільників основ світобачення на засадах літературної спадщини В. О. Сухомлинського	Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) ком бі но ва ного типу «Ялинка» Броварської міської ради	Освітня система	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	Сухомлинська Ольга Василівна - доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, дійсний член НАПН України; 04053, м. Київ, вул. Артема, 52-А, ☎ +38(044)481-3712, 481-3714, e-mail: president@naps.gov.ua
150	Формування демографічних понять старшокласників у процесі навчання економічної та соціальної географії	8 ЗНЗ Полтавської області (повний список див. у паспорті інновації)	Зміст освіти	Інститут педагогіки НАПН України, лабораторія географічної та економічної освіти	Федій Олександр Анатолійович, старший викладач кафедри географії та краєзнавства Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка; 36000, м. Полтава, вул.Остроградського, 2, ☎ (532) 72725, e-mail: fedyi.alexander@yandex.ua
151	Формування лідерської компетентності учня	Кременчуцький ліцей №11 Кременчуцької міської ради Полтавської області	Зміст освіти	1. Інститут інноваційних технологій і змісту	Клепко Сергій Федорович, проректор з наукової роботи Полтавського ОІППО, доктор

	та вчителя для життя в інноваційному суспільстві			освіти. 2. Полтавський ОІППО	філософських наук, доцент; 36029 м. Полтава, вул. Жовтнева, 64-Ж ☎ ☐ (05322) 7-26-08, e-mail: klepko@pei.poltava.ua
152	Формування у першокласників графічних навичок письма у зошитах в одну лінію	Карлівська гімназія імені Ніни Герасименко Карлівського району Полтавської області	Засоби навчання	Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г.Короленка	Ляпота Лариса Олексіївна, Штанько Ольга Михайлівна - учителі початкових класів Карлівської гімназії імені Ніни Герасименко; 39500, м. Карлівка, вул. Ілліча, 2, Полтавська обл. ☎ (05346) 23863, e-mail: gimnazijanm@mail.ru
153	Художньо-естетична освіта і виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі впровадження інтегрованих курсів	1. ЗОШ № 48 м. Донецьк. 2. ЗОШ № 100 м. Донецьк. 3. Донецький багатoproфільний лицей № 37. 4. Світлодарська школа № 11 м. Дебальцеве. 5. Світлодарська гімназія м. Дебальцеве та ін. Повний список експериментальних ЗНЗ див. у Додатку до Наказу МОН № 994 від 22.10. 2010 р.	Зміст освіти	Інститут проблем виховання НАПН України. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. Наказ МОН № 994 від 22.10.2010	Миропольська Н. Є. - завідувачка лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України, д.пед.н., професор; 04060, м. Київ, вул. Берлінського, 9, ☎ (044) 235-13-22
154	Шкільна служба порозуміння	13 ЗНЗ Миколаївської області.	Виховання	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України. Миколаївський ОІППО. ГО «Одеська обласна група медіації»	Пінюгіна К. О. - завідувачка лабораторії практичної психології і соціальної роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ 37-85-89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
155	Шкільний	Зугреська загальноосвітня школа І-	Управління	Донецький	Пастухова Наталія Леонідівна -

	моніторинговий центр (автоматизована система управління якістю шкільної освіти)	III ступенів № 9 Харцизької міської ради Донецької області		обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	проректор з питань зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти ДООППО, Анісікіна Надія Олексіївна - завідувачка відділу школознавства ДООППО; вул. Артема 129-А, м. Донецьк, 83001, ☎ (062)305-18-86, (062)304-68-87, e-mail: ipoprim@narod.ru
156	Школа В. О. Сухомлинського - школа XXI століття	13 ЗНЗ Миколаївської області	Виховання	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Нор Катерина Федорівна - к.пед.н., доцент Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти; 54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А, ☎ 37-85-89, e-mail: moipppo@moipppo.mk.ua
157	Школа діалогу культур	НВК «ЗОШ I-III ст. № 14 - багатопрофільний ліцей «Лідер»» Горлівської міської ради Донецької області	Зміст освіти, виховання, управління	Відділ школознавства при Донецькому ОІППО	Ісакієва Людмила Вікторівна - директор ліцею; 84601, м. Горлівка, вул. Герцена, 31, ☎ 8(0624) 55-33-12, 55-23-03, e-mail: oschool14@yandex.ru
158	Школа життєвого успіху. Науково-педагогічний проект	1. Гімназія «Пріоритет» м. Київ. 2. Загальноосвітня школа I-III ст. № 27. 3. Колегіум № 11 м. Чернігів. 4. Ріпкинський дошкільний навчальний заклад Чернігівської області. 5. Ріпкинська загальноосвітня школа I-III ст. № 2 Чернігівської області та ін.	Освітня система	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Наказ МОН України від 12.01.2009 № 14	Самойленко Г. Е. - методист вищої категорії відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України; 03035, м. Київ, вул. Урицького, 36 ☎ (044) 248-91-13, e-mail: institut@iitzo.gov.ua . Гімназія «Пріоритет» м. Київ; e-mail: prioritet-admin@ukr.net
159	Школа життєтворчості	1. Новотроїцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 1. 2. Новотроїцької районної ради	Освітня система	Херсонська академія неперервної	Кривоногова Анна Георгіївна - директор школи e-mail: novotr-school1@yandex.ua .

		Херсонської області		освіти	Слободенюк Лідія Іванівна - проректор з навчально-методичної роботи, к.психол.н., доцент ХАНО
160	Школа розумного руху: інноваційна програма з фізичного виховання у системі перспективності та наступності	1. Дошкільний навчальний заклад «Веселка» № 8 Енергодарської міської ради. 2. «Хортицький національний навчально-реабілітаційний багатопрофільний центр» Запорізької обласної ради	Навчання	Кафедра реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя Запорізького ОІППО	Аксьонова Олена Петрівна - доцент кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя КЗ «Запорізький ОІППО», к.пед.н.; 0432, м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 57-А. ☎ 0612-34-67-11; 0612-233-40-53, e-mail: zoippo@mail.ru ; akseneleya@ukr.net
161	«Школи-новатори»: програма інноваційного розвитку загальноосвітніх закладів	1. Шосткинська гімназія Шосткинської міської ради Сумської області. 2. Чорноморський навчально-виховний комплекс «Школа-гімназія» № 3 Чорноморської районної ради Автономної Республіки Крим	Освітня система	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. Наказ МОН від 24.01.2012 № 58 «Про впровадження програми «Школи-новатори»	Ковтун Світлана Валентинівна - спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, заступник директора гімназії; 41100 вул. Інститутська, 4, м. Шостка, Сумської області, ☎ (05449)2-20-40 Луценко Тетяна Петрівна - директор НВК, учитель-методист; 96400 АРК, Чорноморський район, смт. Чорноморське, вул. Димитрова, 1, ☎ (6558) 9-97-50
162	Я і Україна. Довкілля	Шосткинська спеціалізована школа I-III ступенів № 1 Шосткинської міської ради Сумської області	Засоби навчання	Ільченко В. Р., Гуз К. Ж. - автори підручника «Я і Україна. Довкілля»	Кобилякова Антоніна Георгіївна - директор школи; 41100, Сумська область, м. Шостка, вул. Комуністична, 4-А, ☎ (05449) 4-64-07
163	DSD (Das Deutsche Sprachdiplom der Kultusministerkonferenz) школи в Україні (німецький мовний диплом), міжнародний проект	Шосткинська гімназія Шосткинської міської ради Сумської області	Засоби навчання	Координатор-консультант програми у північному регіоні - Крістіан Аксом	Бакун Олена Володимирівна - старший учитель німецької мови Шосткинської гімназії, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії; 41100 м. Шостка, вул. Інститутська, 4, Сумська область, ☎ (05449) 2-20-40

164	«Intel ISEF»: Міжнародний конкурс науково- технічної творчості школярів	Учні загальноосвітніх навчальних закладів України	Зміст освіти	Корпорація Intel. Координується некомерційною організацією Society for Science & the Public	Нанаєва Тетяна Василівна - директор освітніх програм Intel в Україні, керівник освітньої академії Intel ISEF в СНГ; e-mail: tatiana.nanaieva@intel.com . Антон Шпігунов, координатор конкурсів Intel ISEF в Україні; ☎ (044) 490-64-85, e-mail: anton.v.shpigunov@intel.com
165	Learning-smart навчання. Пілотний проект	Сумська гімназія № 1, м. Суми Сумської області	Освітня система	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України	Пушкарьова Тамара Олексіївна - к.пед.н., доцент, заступник директора ІІТЗО; м. Київ, вул. Урицького, 36, ☎ (044) 248-91-14 e-mail: institut@iitzo.gov.ua